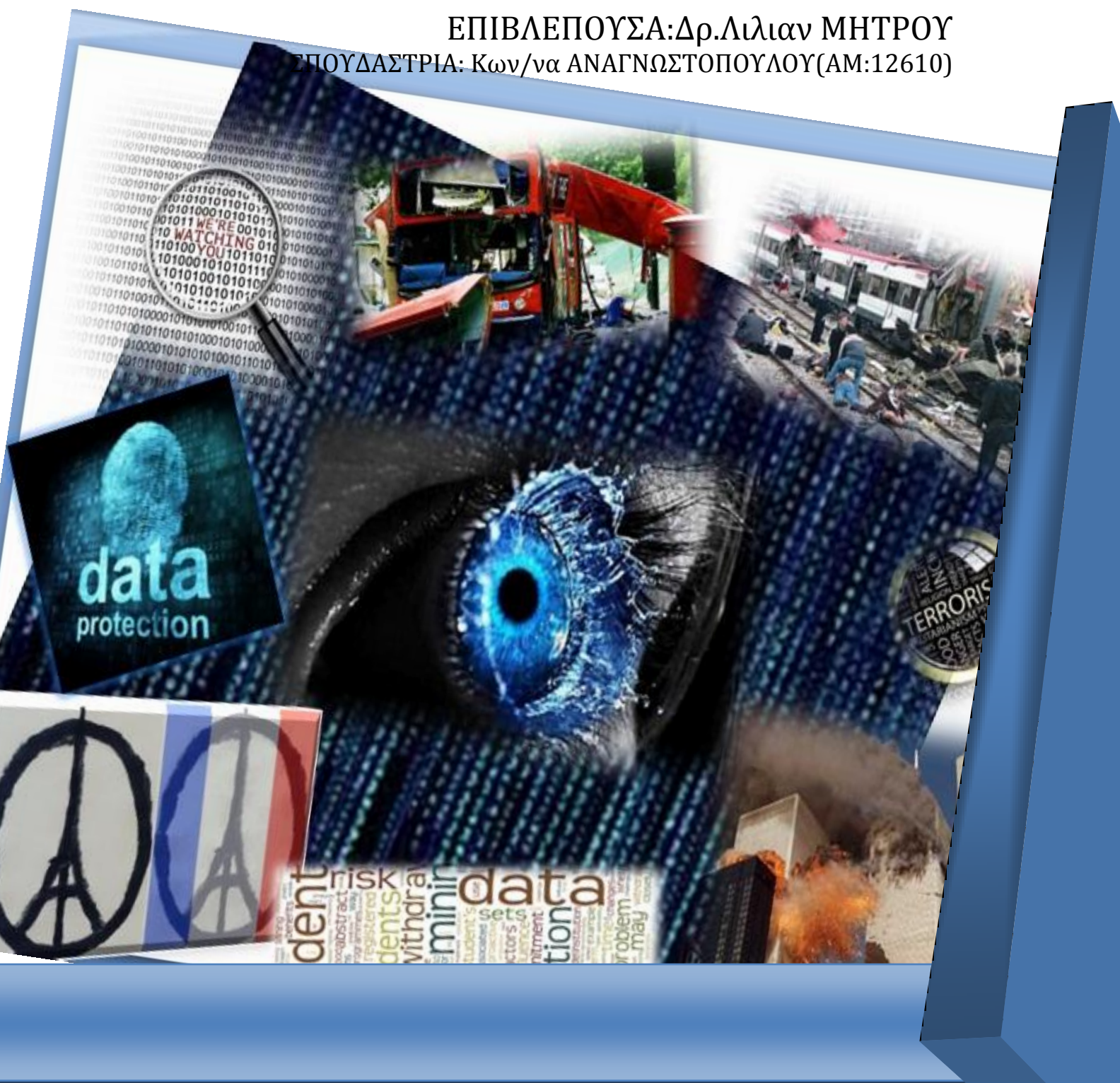

ΕΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: Κων/να ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ(ΑΜ:12610)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ	7
I. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	7
II. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ Ν.2472/1997.	11
III. ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ.	12
IV. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ Ν.3115/2003.	13
V. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	14
VI. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΚΑΙ Ν.3471/2006.	16
VII. Ο ΝΟΜΟΣ 3917/2011	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	22
I. Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΩΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΚΑΙ Η ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	22
II. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΑΠΟ ΑΘΕΜΗΤΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΕΣΔΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	23
III. Η ΟΔΗΓΙΑ 95/46/ΕΚ	26
IV. Η ΟΔΗΓΙΑ 2002/58/ΕΚ	28
V. Η ΟΔΗΓΙΑ 2006/24/ΕΚ ΚΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΤΗΣ	32
Α) ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΝΕΒΑΛΑΝ ΣΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2006/24/ΕΚ.	34
Β) ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΘΕΣΠΙΣΕΩΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2006/24/ΕΚ.	35
Γ) ΤΟ ΤΕΛΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2006/24/ΕΚ	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	
ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2006/24/ΕΚ	38
I. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2006/24/ΕΚ	40
II. ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΨΗΦΙΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2006/24/ΕΚ	43
III. Η ΑΠΟ 08-04-2014 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ	46

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	49
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	53
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	57

Θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στην Δρ. Λίλιαν ΜΗΤΡΟΥ για την πολύτιμη βοήθειά της και την καθοδήγησή της καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας. Ένα μεγάλο ευχαριστώ θα ήθελα να πω στους γονείς μου για την αμέριστη συμπαράστασή τους και υποστήριξή τους.

Οι νέες και διαρκώς εξελισσόμενες τεχνολογικές δυνατότητες στα δημόσια δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών καθιστούν αναγκαία τη συνεχή αναπροσαρμογή του οικείου νομοθετικού πλαισίου, με γνώμονα αφενός την πληρέστερη και αποτελεσματικότερη προστασία του ιδιωτικού βίου του ατόμου και των προσωπικών δεδομένων, καθώς και του δικαιώματος στο απόρρητο της επικοινωνίας, και αφετέρου το δικαίωμα του ατόμου σε μια ασφαλή κοινωνία, ενόψει και των πληροφοριών που μπορούν να αποκτηθούν από τη χρήση των ανωτέρω δημόσιων δικτύων για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο οδηγήθηκαν στην έκδοση της Οδηγίας 2006/24/EK, με την οποία εισάγεται η υποχρέωση διατήρησης δεδομένων συνδρομητών και εγγεγραμμένων χρηστών στο πλαίσιο ηλεκτρονικών επικοινωνιών θεωρώντας ότι η επεξεργασία των σχετικών στοιχείων από τις αρμόδιες αρχές μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο στη μάχη κατά της τρομοκρατίας και της οργανωμένης εγκληματικότητας.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως σκοπό να αναλύσει τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί για τη διατήρηση των δεδομένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, την αξιολόγησή τους καθώς και για τη θέση των κρατών-μελών ως προς το θέμα αυτό.

Για την συγγραφή της εργασίας αναζητήθηκε και μελετήθηκε διεθνής και ελληνική βιβλιογραφία, αρθρογραφία, δελτία τύπου και ανακοινώσεις σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή μέσω διαδικτύου.

Μέσω της παρούσας μελέτης, παρουσιάζεται ένα καθεστώς διατήρησης δεδομένων επικοινωνίας των πολιτών περιορίζοντας ατομικά δικαιώματα, όπως το απόρρητο της επικοινωνίας, η προστασία της ιδιωτικότητας, το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού, παραβιάζοντας την αρχή της αναλογικότητας και της εμπιστευτικότητας, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα κράτος δημόσιας ασφάλειας.

Στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται μία προσέγγιση όσον αφορά το απόρρητο της επικοινωνίας, η συνταγματική θεμελίωσή του καθώς και η διασφάλιση του ως δικαίωμα του ατόμου. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εξέλιξη νομοθετικών πλαισίων για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρώπη ώστε στο τρίτο κεφάλαιο να ακολουθήσει μία προσέγγιση της Οδηγίας 2006/24/EK αλλά

και η αξιολόγηση αυτής. Τέλος, αναφέρονται στο τέταρτο κεφάλαιο συμπεράσματα και προτάσεις που αφορούν την αναθεώρηση της εν λόγω Οδηγίας.

Λέξεις κλειδιά: Οδηγία 2006/24/EK, Απόρρητο της Επικοινωνίας, Νόμος 3471/2006, Νόμος 3917/2011, Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

ABSTRACT

The new and constantly evolving technological possibilities in public electronic communications networks require continuous adjustment of the relevant legislative framework, with regard to more complete and effective protection of privacy of the individual, and the right to privacy of communication, as well as the individual's right to a safe society, in view of information that can be obtained from the use of these public networks for the detection of particularly serious crimes. The European Parliament and the European Council led to the adoption of Directive 2006/24 / EC, with which the obligation to store subscriber's and registered users data, imported under electronic communications, assuming that the processing of the relevant data from the authorities can be a valuable tool in the fight against terrorism and organized crime.

In this context, we try to analyze the rules established for the preservation of electronic communications data, their evaluation and Member States' view on this issue.

International and Greek literature, articles, press releases and announcements in print and electronic form via the Internet was searched and studied in order to compose this essay.

The study of the aboves has shown that a civil communications data retention scheme limits individual rights, such as the confidentiality of communication, protection of privacy, the right of informational self-determination, violates the principle of proportionality and confidentiality, in order to create a state public security .

The first chapter is an approach to the confidentiality of communications, the constitutional foundation of and the securing of individual's right. The second chapter refers to the development of legislative frameworks presented for the protection of personal data in Europe. The third chapter approaches Directive 2006/24 / EC and the

evaluation thereof. Finally, the fourth chapter deals with conclusions and recommendations relating to the revision of Directive.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη Κοινωνία της Τεχνολογίας, όλοι οι πολίτες ενός κράτους χρησιμοποιούν για τις συναλλαγές τους και τις καθημερινές τους δραστηριότητες τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Από αυτές τις επικοινωνίες παράγονται δεδομένα που περιλαμβάνουν λεπτομέρειες σχετικές με τη θέση του καλούντος, τον αριθμό της κλήσης, το χρόνο και τη διάρκεια της κλήσης. Έτσι λοιπόν αυτά τα δεδομένα είχαν πληροφοριακή αξία για τις επιχειρήσεις καθότι η κάθε επιχείρηση μπορούσε να αντιληφθεί τις συνήθειες του πελάτη της, τη συμπεριφορά του και να λάβει αποφάσεις στρατηγικής σημασίας για την επιχείρηση. Δημιουργήθηκε λοιπόν η ανάγκη προστασίας των δεδομένων χωρίς να προσβάλλονται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα σε Ν.Υόρκη, Μαδρίτη, Λονδίνο ανακινήθηκε το θέμα της αποθήκευσης και διατήρησης των δεδομένων, ώστε να τίθενται στη διάθεση των αρμόδιων αρχών για την πρόληψη και δίωξη σοβαρών εγκλημάτων. Τελικά εκδόθηκε η 2006/24/EK Ευρωπαϊκή Οδηγία για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία.

Η παρούσα εργασία αναφέρεται στα νομοθετικά μέτρα που λήφθηκαν από την Ευρώπη, μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις. Επιπλέον θα αναλυθεί ο σκοπός και η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής οδηγίας. Η ανάλυση της ανωτέρω οδηγίας θα συνεχιστεί, προσδιορίζοντας την προσβολή έννομων αγαθών όπως είναι το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής σε αντίθεση με την προστασία της δημόσιας ασφάλειας.

Δυνάμει των ανωτέρω, στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρονται και γίνεται μια συνοπτική επισκόπηση ζητημάτων αναφορικά με τη διασφάλιση του απορρήτου της επικοινωνίας εντός της ελληνικής έννομης τάξης. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς το απόρρητο της επικοινωνίας. Το τρίτο κεφάλαιο διαπραγματεύεται την Οδηγία 2006/24/EK, όπου και αναλύεται αυτή περαιτέρω. Εν κατακλείδι, το τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνει και αναλύει ορισμένα συμπεράσματα- προτάσεις αναφορικά με περαιτέρω ζητήματα και ενέργειες οι οποίες πρέπει να υλοποιηθούν ώστε να υπάρξει σεβασμός και διασφάλιση βασικών θεμελιωδών εγγυήσεων και ελευθεριών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ

Ι.ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Α. Συνταγματική προστασία του δικαιώματος.

Σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ.1 εδ. α' του Συντάγματος «το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιοδήποτε άλλο τρόπο είναι απόλυτα απαραβίαστο». Η ανωτέρω διάταξη έχει διπλό περιεχόμενο, αφενός εξασφαλίζει την ελευθερία της επικοινωνίας, την ελευθερία δηλαδή καθενός να προβαίνει σε ιδιωτική εμπιστευτική επικοινωνία ¹ (Χωρίς να παρακωλύεται σε αυτό από την δημόσια αρχή με την αιτιολογία π.χ. ότι το περιεχόμενο είναι υβριστικό ή διατυπωμένο σε ξένη ή μυστική γλώσσα) και αφετέρου θεωρεί το απόρρητο της επικοινωνίας ως απόλυτα απαραβίαστο απόρρητο. Σε κάθε περίπτωση λογική προϋπόθεση προστασίας του απορρήτου είναι η καταρχήν ελευθερία διεξαγωγής της ανταπόκρισης ή επικοινωνίας, χωρίς το ενδεχόμενο επιβολής κυρώσεων ή άλλων δυσμενών συνεπειών. Συνεπώς, οι δύο αυτές συνιστώσες του κατά το άρθρο 19 παρ.1 εδ. α' του Συντάγματος δικαιώματος είναι άρρηκτα συνυφασμένες².

Το απορρήτο της επικοινωνίας είναι πολύ ευρύτερο από άλλα απόρρητα που καθιερώνει η έννομη τάξη (όπως π.χ. τραπεζικό, επαγγελματικό) καθώς, επειδή προστατεύει την ιδιωτική σφαίρα του ατόμου, προσβολή υπάρχει όποτε παρά την θέληση ή/και χωρίς τη γνώση των μερών που επικοινωνούν καθίσταται γνωστό το περιεχόμενό του.

Η συνταγματική διάταξη όμως δεν προστατεύει οποιαδήποτε επικοινωνία ή ανταπόκριση μεταξύ των ανθρώπων, αλλά μόνο την εμπιστευτική, που θέλει να παραμείνει γνωστή αποκλειστικά μεταξύ των επικοινωνούντων. Βασικό κριτήριο προσδιορισμού του ιδιωτικού ή δημόσιου χαρακτήρα μιας ανταπόκρισης είναι η

¹ Βλ. Δαγτόγλου, ό.π., σελ. 352

² Χρυσόγονος, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 2η έκδοση, 2002, σελ. 213

βούληση του επικοινωνούντος αποστέλλοντος το μήνυμα³. Έτσι κάθε μορφή επικοινωνίας που ο αποστολέας της την χαρακτηρίζει ως δημόσια, δεν αποτελεί ανταπόκριση ή επικοινωνία κατά την έννοια του άρθρου 19 Σ που αναφέρεται αποκλειστικά στη μορφή επικοινωνίας που ο αποστολέας της τη θέλει εμπιστευτική και απόρρητη.

Η προστασία του απορρήτου αφορά όχι μόνο τα γραπτά μηνύματα, δηλαδή τις επιστολές, αλλά και οποιαδήποτε άλλη μορφή ιδιωτικής επικοινωνίας, όπως τηλεφωνικές και άλλες συναφείς επικοινωνίες. Το απόρρητο προστατεύεται αναφορικά με κάθε μέσο επικοινωνίας, υπαρκτό ή μελλοντικό, υπό την προϋπόθεση ότι το μέσο αυτό είναι κατάλληλο για την διεξαγωγή επικοινωνίας μέσα σε οικειότητα. Έτσι, στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 19 του Συντάγματος υπάγονται οι κάθε είδους τηλεπικοινωνίες, όπως π.χ. το τηλεφώνημα, το σήμα, η τηλεφωτοτυπία (Fax), το τηλέτυπο (Telex), το τηλεγράφημα, η μεταβίβαση και μεταγωγή δεδομένων, κ.λ.π. Αντίθετα, δεν υπάρχει, κατ' αρχήν, απόρρητο στην επικοινωνία μέσω του internet, αφού η τελευταία είναι εξ ορισμού επικοινωνία σε δημοσιότητα, εκτός αν χρησιμοποιηθεί ειδική διαδικασία διαφύλαξης του απορρήτου⁴. Σημειωτέον ότι κρίσιμο είναι εάν είναι επικοινωνία σε μυστικότητα ή δημοσιότητα π.χ μια επικοινωνία στο facebook, μεταξύ πεπερασμένου αριθμού μερών είναι επικοινωνία σε μυστικότητα.

Το απόρρητο της επικοινωνίας περιλαμβάνει, εκτός από το περιεχόμενο του μηνύματος, και τα εξωτερικά στοιχεία της ανταπόκρισης, όπως για παράδειγμα τα στοιχεία του αποδέκτη και την ώρα της επικοινωνίας⁵. Στα «εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας» περιλαμβάνεται κάθε δεδομένο που χρησιμοποιείται για την τεχνική επίτευξη μιας επικοινωνίας: από τις διευθύνσεις που αναγράφονται σε έναν φάκελο παραδοσιακού ταχυδρομείου, μέχρι τον αριθμό της καλούσας γραμμής που φαίνεται λόγω "αναγνώρισης κλήσεων" στην οθόνη του κινητού τηλεφώνου, όσο και το IP number και τα ψηφιακά "ίχνη" που οδηγούν στην ταυτοποίηση blogger με το εξοπλισμό που χρησιμοποιεί για την πρόσβαση στο Διαδίκτυο.

3. Δαγτόγλου, Συνταγματικό Δίκαιο Ατομικά Δικαιώματα Α', 1991, σελ. 350, Τσακυράκης, Το απόρρητο της επικοινωνίας. Απόλυτα απαραβίαστο ή ευχή της έννομης τάξης;, ΝοΒ 41 (1993), σελ. 997, Χρυσόγονος, ό.π., σελ. 213

4. Χρυσόγονος, ό.π., σελ. 214, Καράκωστας, Δίκαιο και ίντερνετ, 2003, σελ. 141 επ., πρβ. και γνωμοδότηση Σανιδά για διαδικτυο- επικοινωνίες, σε φύλλο της εφημερίδας "ΤΟ ΒΗΜΑ", στις 23-8-2009. Σύμφωνη και η γνωμοδότηση του Εισαγγελέα Αρείου Πάγου Ι. Τέντε, καθώς και του Αντιεισαγγελέα Κατσιρώδη. Ο Εισαγγελέας Αρείου Πάγου Γ. ΣΑΝΙΔΑΣ γνωμοδότησε πως η ταυτότητα των ανώνυμων bloggers δεν καλύπτεται από το απόρρητο των επικοινωνιών, επειδή τα blogs είναι μέσα δημόσιας έκφρασης, άρα τα στοιχεία τους είναι ήδη αναρτημένα στο διαδίκτυο και επομένως χωρίς κάλυψη από το απόρρητο.

5. Βλ. Δαγτόγλου, ό.π., σελ. 351, όπου αναφέρει ότι «η διακήρυξη του απαραβίαστου της ιδιωτικής επικοινωνίας σημαίνει ότι απαγορεύεται κάθε ενέργεια των δημοσίων αρχών προς λήψη γνώσεως ή κοινοποίηση σε τρίτους (δημόσιες αρχές ή ιδιώτες) του περιεχομένου ή και αυτού του γεγονότος της επικοινωνίας». Επίσης, Τσακυράκης, ό.π., σελ. 998 – 999. Πρβλ. Λίβο, Η ποινική προστασία των συνδετικών δεδομένων των τηλεπικοινωνιών, ΠοινΧρ ΜΖ, σελ. 738. Contra ο Μάνεσης, ό.π., σελ. 238

Το γεγονός ότι τα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας καταλαμβάνονται από τις διατάξεις του απορρήτου των επικοινωνιών και της προστασίας προσωπικών δεδομένων έχει ήδη κριθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, με την ίδια τη θέσπιση της Οδηγίας 2006/24 (υποχρεωτική διατήρηση εξωτερικών στοιχείων επικοινωνίας, με πλήρεις εγγυήσεις προστασίας προσωπικών δεδομένων), αλλά και τη θέσπισης της Οδηγίας 2002/58, η οποία επιβάλλει στα κράτη μέλη να μεριμνούν για την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, τηρώντας κατά το δυνατό την αρχή της ανωνυμίας του χρήστη.

Περαιτέρω ο IP Number εμπίπτει στην έννοια των "δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα" επιβεβαιώθηκε από πρόσφατη γνωμοδότηση 4/2007 της Ομάδας του άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46 (εκπρόσωποι των ευρωπαϊκών ανεξάρτητων Αρχών Προστασίας Δεδομένων). Τονιστέον ότι γενικά τα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας εμπίπτουν στην έννοια της προστασίας του απορρήτου έχει επιβεβαιωθεί από την Γνωμοδότηση 1/2005 της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών.

Το άρθρο 19 του Συντάγματος έλκει την καταγωγή του από το Σύνταγμα του 1844, το άρθρο 14 του οποίου όριζε ότι «το απόρρητο των επιστολών είναι απαραβίαστο». Πλέον, στο σημερινό άρθρο 19 του Συντάγματος έχει προστεθεί η λέξη «απολύτως», που υποδηλώνει την προστασία του έναντι πάντων και όχι μόνο από παραβιάσεις της κρατικής εξουσίας. Προστατεύεται, δηλαδή, και αντιτάσσεται άμεσα έναντι όχι μόνο του Κράτους, αλλά και των ιδιωτών, γεγονός το οποίο συνάγεται από το ότι η συνταγματική κατοχύρωση αποσκοπεί να διασφαλίσει το ελεύθερο της επικοινωνίας. Η σύγχρονη τεχνολογία, η οποία είναι προσβάσιμη τόσο στα κρατικά όργανα όσο και στους ιδιώτες, απειλεί τη συνταγματική ελευθερία του απορρήτου της επικοινωνίας, καθώς διευκολύνει την εμφάνιση σύγχρονων μορφών εγκληματικότητας.

Β. Σύγκριση του απορρήτου της επικοινωνίας, ως συνταγματικό δικαίωμα, με άλλες συνταγματικές διατάξεις.

Το απόρρητο της επικοινωνίας, όπως και κάθε άλλο συνταγματικό δικαίωμα, δέχεται περιορισμούς όχι μόνο για λόγους δημοσίου συμφέροντος, αλλά έναντι και

των υπολοίπων ατομικών δικαιωμάτων⁶. Όσον αφορά την κρατική εξουσία, δεν δικαιούται να παραβιάζει το απόρρητο της επικοινωνίας, παρά μόνο για λόγους που αναφέρονται στο β' εδάφιο της πρώτης παραγράφου του άρθρου 19 του Συντάγματος, γεγονός το οποίο απορρέει και από το ότι το απόρρητο της επικοινωνίας συνιστά ένα ατομικό αμυντικό (status negativus) δικαίωμα⁷. Μεταξύ των υπολοίπων ατομικών δικαιωμάτων, το απόρρητο της επικοινωνίας έχει εξέχουσα θέση, και σε περίπτωση σύγκρουσης με άλλα συνταγματικά δικαιώματα, το απόρρητο απολαμβάνει αυξημένης προστασίας στις σταθμίσεις στις οποίες θα προβεί ο εφαρμοστής του δικαίου⁸.

Πέραν τούτων, ο ιδιωτικός βίος προστατεύεται, έναντι κάθε απειλής, στο άρθρο 9 του Συντάγματος, όπου ορίζεται ότι ο ιδιωτικός βίος είναι απαραβίαστος, ενώ στο άρθρο 9^A του Συντάγματος προστατεύεται το δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης, υπό την έννοια ότι προστατεύονται οι πληροφορίες που αφορούν την προσωπικότητα του ατόμου.

Τα ανωτέρω άρθρα, σε συνδυασμό με το άρθρο 19 του Συντάγματος, αποτελούν ένα πλέγμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων, το οποίο υπερισχύει εφαρμογής, σε περίπτωση σύγκρουσης, έναντι άλλων συνταγματικώς κατοχυρωμένων ελευθεριών και δικαιωμάτων, όπως π.χ. της ελευθερίας του τύπου, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 14 του Συντάγματος, ενώ κάμπτεται σε όλως εξαιρετικές και επακριβώς προσδιορισμένες από το Σύνταγμα και τους Νόμους περιπτώσεις, όπως στην περίπτωση τρομοκρατικών επιθέσεων και υπό τους περιορισμούς που τάσσει ο Νόμος, καθώς και για εξαιρετικούς και επακριβώς προσδιορισμένους λόγους δημοσίου συμφέροντος. Ειδικότερα, η κάμψη του απορρήτου της επικοινωνίας θα πρέπει να προβλέπεται από ουσιαστικό νόμο, να επιβάλλεται από την δικαστική αρχή, να αποφασίζεται μόνο για λόγους εθνικής ασφάλειας ή διακρίβωσης ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων και πάντα υπό καθεστώς εγγυήσεων, που αφενός αποτρέπουν την πρόσβαση στην επικοινωνία προσώπων άλλων εκτός των νομίμως καθορισμένων και αφετέρου περιορίζουν τον τρόπο και τις

6. Για τη σύγκρουση των ατομικών δικαιωμάτων βλ. Δαγτόγλου, ό.π., σελ. 108

7. Βλ. Π. Τσίρη, Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος του απορρήτου της επικοινωνίας, Σάκουλας 2002, σελ. 85 "Ατομικό δικαίωμα σημαίνει ότι θεμελιώνεται υποχρέωση του προσώπου έναντι του οποίου προτάσσεται ώστε εκείνο να απέχει από προσβολές του δικαιώματος...", Κ. Χρυσόγονος, ό.π., σελ. 32 "...τα ατομικά δικαιώματα συνιστούν αξιώσεις του ατόμου έναντι του Κράτους για αποχή από παρεμβάσεις σε μια συνταγματικά κατοχυρωμένη σφαίρα ιδιωτικής αυτονομίας, θεμελιώνοντας τον status negativus....".

8. Πρβλ. και Χρυσόγονο, ό.π., σελ. 214, ο οποίος αναφέρει ότι «ο συντακτικός νομοθέτης έχει κάνει μόνος του την ιεράρχηση, δίνοντας την απόλυτη προτεραιότητα στο απόρρητο έναντι κάθε άλλου συνταγματικού δικαιώματος ή αγαθού, όπως π.χ. η ελευθερία του τύπου ή το δικαίωμα του κατηγορουμένου να υπερασπίσει τον εαυτό του. Δεν τίθεται άρα θέμα πρακτικής εναρμόνισης των τυχόν συγκρουόμενων δικαιωμάτων».

συνέπειες της άρσεως στο μέτρο του αναγκαίου⁹. Ο τελευταίος αυτός όρος προκύπτει ευθέως πλέον μετά την Συνταγματική Αναθεώρηση του 2001 από το άρθρο 25 παρ.1 εδ. δ' Σ που κατοχυρώνει την ερειδόμενη στην αρχή του κράτους δικαίου ειδικότερη αρχή της αναλογικότητας¹⁰

II. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ Ν.2472/1997.

Δεδομένου ότι τα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας εμπίπτουν στην έννοια των προσωπικών δεδομένων, εφόσον αφορούν επακριβώς προσδιορισμένο φυσικό πρόσωπο, στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητο να γίνει ειδική μνεία στην προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Ο Ν. 2472/1997 ο οποίος έχει ως αντικείμενο την προστασία των προσωπικών δεδομένων, απαγορεύει γενικά τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση των προσωπικών δεδομένων. Στο Κεφάλαιο Α περιλαμβάνονται οι γενικές διατάξεις του νόμου, ενώ στο Κεφάλαιο Β περιλαμβάνονται διατάξεις για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Στο Κεφάλαιο Γ προβλέπονται τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων, και στο Κεφάλαιο Δ καθιερώνεται η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Εν κατακλείδι, στο Κεφάλαιο Ε περιέχονται κυρώσεις, ενώ στο Κεφάλαιο ΣΤ οι τελικές- μεταβατικές διατάξεις.

Με την ψήφιση του Ν. 2472/ 1997¹¹ γίνεται η εναρμόνιση της ελληνικής έννομης τάξης με τις επιταγές της Οδηγίας 95/ 46/ ΕΚ. Στο άρθρο 2 δίδεται ο ορισμός των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα¹², καθώς και ο ορισμός των ευαίσθητων δεδομένων¹³. Αρκετοί εκπρόσωποι της θεωρίας υποστηρίζουν ότι η διάκριση των προσωπικών δεδομένων σε ευαίσθητα ή μη ερίζεται θεωρητικώς στη σύλληψη περί σφαιρών της ιδιωτικής ζωής¹⁴. Ωστόσο η άποψη αυτή δεν έγινε αποδεκτή. Η αναγκαιότητα αυξημένης προστασίας των ευαίσθητων δεδομένων πηγάζει από τον

9. Βλ. Δαγτόγλου, ό.π., σελ. 354 – 355

10. Για την αρχή της αναλογικότητας ως ορίου των περιορισμών των ατομικών δικαιωμάτων βλ. Δαγτόγλου, ό.π., σελ. 176 επ., Καρρά, Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο, 1998, σελ. 67 – 68.

11. ΦΕΚ Α- 50, 10-4-1997.

12. Ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα νοείται κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων. Δε λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικές φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιορισθούν τα υποκείμενα των δεδομένων.

13. Ως ευαίσθητα δεδομένα νοούνται τα δεδομένα που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή, στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και στη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων.

14. Βλ. Ι. Ιγγλεζάκη, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων και οι συνέπειές της, Σάκκουλας 2004, σελ. 177 επ.

υψηλό βαθμό διακινδύνευσης της ιδιωτικής ζωής που εγκυμονεί η συλλογή, επεξεργασία, καθώς και η χρησιμοποίηση αυτών.

Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου απαγορεύεται ως κανόνας, ωστόσο μπορεί να επιτραπεί αν συντρέχει λόγος προβλεπόμενος στον νόμο (άρθρο 5 παρ. 2)¹⁵. Στο άρθρο 7 αναφέρονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπεται η επεξεργασία των ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και οι εξαιρέσεις στον ανωτέρω κανόνα, ενώ στο 7^Α αναφέρονται κάποιες εξαιρέσεις από την υποχρέωση γνωστοποίησης και λήψης άδειας.

Στην περίπτωση της ηλεκτρονικής επικοινωνίας, περιχόμενο της οποίας μπορεί να είναι και “ευαίσθητες” πληροφορίες, τότε και πάλι ισχύουν οι αυστηρότερες διατάξεις για την εξαίρεση του απορρήτου του άρθρου 5 παρ. 2, με τη σημείωση όμως ότι ειδικά για τη διακρίβωση εγκλημάτων, στο ελληνικό δίκαιο προβλέπεται για ποια εγκλήματα και σύμφωνα με ποια διαδικασία είναι δυνατή η παρακολούθηση από τις αστυνομικές αρχές της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας.

Εν κατακλείδι, στο κεφάλαιο Δ', το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 15 έως και 20, προβλέπεται η σύσταση καθώς και το καθεστώς της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

ΙΙΙ. ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ.

Με τον Ν. 2472/1997 ιδρύθηκε η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η οποία είναι ευρύτερα γνωστή ως Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, η οποία άρχισε να λειτουργεί στις 10 Νοεμβρίου 1997. Πρόκειται για μια ανεξάρτητη διοικητική αρχή, η οποία είναι συνταγματική κατοχυρωμένη και στο άρθρο 19 παρ. 2 του Συντάγματος.

15. Δηλαδή, ένας από τους κάτωθι: Α. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης στην οποία συμβαλλόμενο μέρος είναι υποκείμενο δεδομένων ή για τη λήψη μέτρων κατόπιν αιτήσεως του υποκειμένου κατά το προσυμβατικό στάδιο. Β. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρέωσης του υπεύθυνου επεξεργασίας, η οποία επιβάλλεται από τον νόμο. Γ. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου, εάν αυτό τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του. Δ. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκπλήρωση έργου δημοσίου συμφέροντος ή έργου που εμπίπτει στην άσκηση δημόσιας εξουσίας, και εκτελείται από δημόσια αρχή ή έχει ανατεθεί από αυτή είτε στον υπεύθυνο επεξεργασίας είτε σε τρίτο, στον οποίο γνωστοποιούνται τα δεδομένα. Η χρήση ή η επεξεργασία των δεδομένων πρέπει να ανταποκρίνεται στην αναγκαία αξίωση πληροφόρησης των δημοσίων αρχών, που είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική εκπλήρωση της αποστολής τους. Ε. Η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι, ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι αυτός υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των προσώπων, στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτών. Εξαιρέσεις, που αφορούν ειδικά τα ευαίσθητα δεδομένα, αναφέρονται στο άρθρο 7 παρ. 2.

Σκοπός της αρχής είναι ο σεβασμός και η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ιδιωτικής ζωής, και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, αρχές που αποτελούν θεμελιώδεις και πρωταρχικές επιδιώξεις κάθε δημοκρατικής κοινωνίας. Η τεράστια πρόοδος της πληροφορικής, η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, οι νέες μορφές διαφήμισης και ηλεκτρονικών συναλλαγών, καθώς και η ηλεκτρονική οργάνωση του Κράτους επέφεραν την αυξημένη ζήτηση προσωπικών πληροφοριών τόσο από τον δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα, η ανεξέλεγκτη καταχώριση και επεξεργασία των οποίων μπορεί να δημιουργήσει πρόβλημα στην ιδιωτική ζωή των πολιτών. Στην επονομαζόμενη κοινωνία της πληροφορίας, οι παραδοσιακές θεσμικές εγγυήσεις και ρυθμίσεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής του πολίτη, δεν επαρκούν, και προς αντιμετώπιση των κινδύνων που ελλοχεύουν δημιουργήθηκε ως ανεξάρτητος διοικητικός φορέας η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ενώ άλλες αρχές που αποβλέπουν στην προστασία των προσωπικών δεδομένων είναι η Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών, ενώ στην Ευρώπη είναι ο Ευρωπαϊός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων.

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή έχει ξεχωριστή νομική προσωπικότητα, διαθέτει διοικητική αυτοτέλεια και ικανότητα αυτοτελούς παράστασης ενώπιον των Δικαστηρίων, ενώ έχει αρμοδιότητα έκδοσης εκτελεστών διοικητικών πράξεων.

IV. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ Ν.3115/2003.

Το απόρρητο της επικοινωνίας, η προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και της επικοινωνίας, προβλέφθηκε αρχικά με τις διατάξεις του Ν. 2225/1994. Άλλοι νόμοι, οποίοι αποσκοπούν στην προστασία της ελευθερίας της επικοινωνίας είναι ο Ν. 3115/2003 και ο Ν.3606/2007. Με τον Ν. 3115/2003 προβλέπεται η σύσταση της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, η οποία συνεπικουρεί, υπό διαφορετική συνταγματική θεμελίωση και έχουσα χωριστή υπόσταση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Ειδικότερα, η Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, η οποία κατοχυρώνεται συνταγματικά στο άρθρο 19 παρ. 2 του Συντάγματος, είναι μια ανεξάρτητη διοικητική αρχή, που έχει ως αποστολή τη διασφάλιση του απορρήτου

των επικοινωνιών, όπου συμπεριλαμβάνεται ο έλεγχος της τήρησης των όρων και της διαδικασίας άρσης του απορρήτου.

Η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή έχει ξεχωριστή νομική προσωπικότητα, διαθέτει διοικητική αυτοτέλεια και ικανότητα αυτοτελούς παράστασης ενώπιον των Δικαστηρίων, ενώ έχει αρμοδιότητα έκδοσης εκτελεστών διοικητικών πράξεων.

V. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ.

Με την Συνταγματική Αναθεώρηση του 2001 προστέθηκε δεύτερη παράγραφος στο άρθρο 19 του Συντάγματος, σύμφωνα με την οποία: «Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες ανεξάρτητης αρχής που διασφαλίζει το απόρρητο της παραγράφου 1». Η συνταγματική αυτή διάταξη αποτελεί ιδιαίτερα σημαντική εγγύηση προστασίας του απορρήτου της επικοινωνίας, καθώς επιτάσσει την ίδρυση μιας βαθμίδας ελέγχου της τήρησης του άρθρου 19 Σ. και των όρων άρσης του απορρήτου. Κατ' εφαρμογή της ανωτέρω συνταγματικής διάταξης ιδρύθηκε με το Ν. 2225/1994 η Εθνική Επιτροπή Προστασίας του Απορρήτου των Επικοινωνιών¹⁶. Ήδη, με το Ν. 3115/2003, η Επιτροπή αντικαταστάθηκε με την Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν. 3115/2003, σκοπός της Α.Δ.Α.Ε. είναι η προστασία του απορρήτου των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας, καθώς και ο έλεγχος της τήρησης των όρων και της διαδικασίας άρσης του απορρήτου. Για την εκπλήρωση της ανωτέρω αποστολής της, η Α.Δ.Α.Ε. έχει εκτεταμένες αρμοδιότητες¹⁷, ενώ η δράση της διέπεται από τις αρχές της διαφάνειας, της αντικειμενικότητας και της αμεροληψίας¹⁸. Ειδικότερα, οι αρμοδιότητές της διακρίνονται σε α) αρμοδιότητες ελέγχου, β) κανονιστικές αρμοδιότητες, γ) κατασταλτικές αρμοδιότητες, δ) αρμοδιότητες έμμεσης συμμετοχής στη διαδικασία της άρσης του απορρήτου, ε) γνωμοδοτικές αρμοδιότητες, στ) αρμοδιότητες επιβολής

¹⁶ Άρθρα 1, 2 και 6 Ν. 2225/1994 (ΦΕΚ Α, 20 Ιουλίου 1994). Βλ. σχετικά Λυντέρη, Η άρση του απορρήτου της επικοινωνίας ως μέσο αντεγκληματικής πολιτικής, Μία παρουσίαση και κριτική των σχετικών διατάξεων του ν. 2225/1994, ΠοινΧρ ΜΕ, σελ. 124

¹⁷ Βλ. άρθρο 6 Ν. 3115/2003

¹⁸ Άρθρο 7 παρ. 1 Ν. 3115/2003

διοικητικών κυρώσεων, ζ) εσωτερικές αρμοδιότητες για την εύρυθμη λειτουργία της, η) αρμοδιότητες συνεργασίας με άλλους φορείς.

Οι κυριότερες αρμοδιότητες ελέγχου της ΑΔΑΕ είναι α) Η διενέργεια ελέγχων σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς β) Η λήψη πληροφοριών από τους φορείς τους οποίους είναι αρμόδια να ελέγχει και από τους εποπτεύοντες Υπουργούς. γ) Η κλήση σε ακρόαση κάθε προσώπου που κατά την κρίση της μπορεί να συμβάλει στην αποστολή της.

Οι κανονιστικές αρμοδιότητές της έγκεινται στην έκδοση κανονιστικών πράξεων, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, με τις οποίες ρυθμίζεται κάθε διαδικασία και λεπτομέρεια σε σχέση με τις άλλες αρμοδιότητές της, καθώς και η γενικότερη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών.

Κατασταλτικές αρμοδιότητές της συνιστούν : α) Η κατάσχεση των μέσων παραβίασης του απορρήτου που υποπίπτουν στην αντίληψή της. Τα αντικείμενα αυτά διατηρεί στην κατοχή της, ως μεσεγγυούχος, μέχρι να αποφανθούν για την τύχη τους τα αρμόδια δικαστήρια. β) Η καταστροφή πληροφοριών ή στοιχείων ή δεδομένων που αποκτήθηκαν με παράνομη παραβίαση του απορρήτου των επικοινωνιών.

Αρμοδιότητες της ΑΔΑΕ που αφορούν την έμμεση συμμετοχή της στη διαδικασία άρσης του απορρήτου είναι οι εξής: α) Η εξέταση καταγγελιών αναφορικά με τη διαδικασία άρσης του απορρήτου (6§1περ. ε' ν. 3115/2003), β) Ο έλεγχος της τήρησης των όρων και της διαδικασίας άρσης του απορρήτου (κατά τα άρθρα 3-5 ν. 2225/1994), χωρίς να υπεισέρχεται στην κατ' ουσίαν κρίση των αρμόδιων δικαστικών αρχών (6§1περ. α' ν. 3115/2003). γ) Η τήρηση αρχείου απόρρητης αλληλογραφίας, στο οποίο περιέχονται οι κοινοποιούμενες στην ΑΔΑΕ διατάξεις των δικαστικών αρχών ,με τις οποίες αποφασίζεται η άρση του απορρήτου (6§1περ. ζ' ν. 3115/2003, 5§4 ν. 2225/1994 ,όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 12 περ. β' ν. 3115/2003).δ) Η δυνητική γνωστοποίηση της επιβολής άρσης του απορρήτου στους θιγόμενους , μετά τη λήξη του μέτρου και εφόσον δεν διακυβεύεται ο σκοπός για τον οποίο διατάχθηκε (5§9 ν. 2225/1994,όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 12 περ. δ' ν. 3115/2003).

Η αρμοδιότητα της ΑΔΑΕ για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων θεσπίζεται με το άρθρο 11 ν. 3115/2003, το οποίο ορίζει ως κυρώσεις που μπορεί να επιβάλει σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, σε περίπτωση παραβάσεως της νομοθεσίας που αφορά το απόρρητο των επικοινωνιών, τις εξής: α)σύσταση για συμμόρφωση σε συγκεκριμένη διάταξη της νομοθεσίας με προειδοποίηση επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση

υποτροπής, β)πρόστιμο από δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ έως ένα εκατομμύριο πεντακόσιες χιλιάδες (1.500.000) ευρώ. Για την επιβολή κυρώσεων ρητώς ο νόμος απαιτεί αιτιολογημένη απόφαση της ΑΔΑΕ, ύστερα από προηγούμενη κλήση των παραπάνω προσώπων για παροχή εξηγήσεων.

Η πιο σημαντική αρμοδιότητά της ΑΔΑΕ (απολογιστική-γνωμοδοτική) είναι η κατάρτιση ,στο τέλος κάθε έτους, της έκθεσης πεπραγμένων της .

Στα άρθρα 10 και 11 ορίζονται ποινικές και διοικητικές κυρώσεις για όποιον παραβιάζει με οποιονδήποτε τρόπο το απόρρητο των επικοινωνιών ή τους όρους και τις διαδικασίες άρσης αυτού.

Η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών αποσκοπεί στο να αποτελέσει θεσμική εγγύηση του δικαιώματος στο απόρρητο των επικοινωνιών σ' ένα σύγχρονο κράτος δικαίου.

Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του Ν. 3115/2003 «στις περιπτώσεις που λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημοσίου συμφέροντος, επιβάλλουν την άρση του απορρήτου της επικοινωνίας, το παρόν σχέδιο νόμου δημιουργεί ένα πλέγμα ελέγχου των όρων και της διαδικασίας άρσης του, έτσι ώστε να μην θίγεται η ιδιωτική ζωή και η προσωπικότητα του πολίτη, παρά μόνο στο μέτρο και για όσο χρονικό διάστημα είναι απολύτως αναγκαίο, χάριν προστασίας του υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος». Ωστόσο, η επίκληση από το νομοθέτη του δημοσίου συμφέροντος προς άρση του απορρήτου της επικοινωνίας παραβιάζει το άρθρο 19 παρ. 1 εδ. β' του Συντάγματος, το οποίο ορίζει περιοριστικά ότι η άρση του απορρήτου είναι επιτρεπτή μόνο για λόγους εθνικής ασφάλειας και διακρίβωσης ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων¹⁹. Ο νομοθέτης φαίνεται να αγνοεί τις συνταγματικές επιταγές που απορρέουν από το άρθρο 19 Σ., θέτοντας το δημόσιο συμφέρον υπεράνω του Συντάγματος²⁰.

VI. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΚΑΙ Ν.3471/2006.

Η ψήφιση του Ν. 3471/2006²¹ αποτελεί ουσιαστικά την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58/EK στην ελληνική έννομη τάξη, ο οποίος αποσκοπεί στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων στο πεδίο των

¹⁹ Βλ. ανωτέρω κεφ. 3 Β

²⁰ Για τους περιορισμούς των ατομικών δικαιωμάτων με επίκληση του δημοσίου συμφέροντος βλ. την παρουσίαση και κριτική του Δαγτόγλου, ό.π., σελ. 141 επ.

²¹ ΦΕΚ Α 133/ 28-6-2006.

ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και του απορρήτου των επικοινωνιών, ενώ αντικαθιστά εξ ολοκλήρου τον Ν. 2774/1999.

Στο Κεφάλαιο Α προβλέπονται ο σκοπός του νόμου, οι ορισμοί των εννοιών στις οποίες αναφέρεται, το πεδίο εφαρμογής του, το απόρρητο και οι κανόνες επεξεργασίας, δεδομένα κίνησης και θέασης, αναλυτική χρέωση, διάφορα ζητήματα επικοινωνίας (άρθρα 8 έως 12), τις αρμοδιότητες της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, καθώς και της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, ποινικές κυρώσεις, αστική ευθύνη, μεταβατικές διατάξεις καθώς και καταργούμενες διατάξεις. Στο Κεφάλαιο Β συμπεριλαμβάνονται άρθρα τα οποία τροποποιούν τις αντίστοιχες διατάξεις του Ν. 2472/1997.

Ο Ν. 3471/2006 περιέχει υποχρεώσεις και επιταγές για τους φορείς τηλεπικοινωνιακών δικτύων προσβάσιμους στο ευρύ κοινό, οι οποίες δρουν παράλληλα και συμπληρωματικά προς τις αντίστοιχες του Ν. 2472/1999, καθώς και του Ν. 3115/2003, ενώ η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα αποτελεί τον εγγυητή της προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς ελέγχει την τήρηση των κανόνων επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων.

Σύμφωνα με το άρθρο 4²² προβλέπονται ρυθμίσεις για τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών, το οποίο επεκτείνεται ρητά και στα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας, δηλ. τα δεδομένα κίνησης και θέσης. Η χωρίς άδεια, καθώς και η μη συγκατάθεση τους, πρόσβαση στις επικοινωνίες από πρόσωπα άλλα πλην των χρηστών, απαγορεύεται, εκτός εάν υπάρχει σχετική ειδική ρύθμιση σε διάταξη νόμου. Η ανωτέρω ρύθμιση αποσκοπεί στην προστασία του απορρήτου κάθε χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών που γίνεται από τον συνδρομητή ή/ και τον χρήστη.

Το απόρρητο των επικοινωνιών τυγχάνει εφαρμογής και στο πλαίσιο των νόμιμων επαγγελματικών και εμπορικών πρακτικών. Ειδικότερα, και υπό την προϋπόθεση της γνώσης και συγκατάθεσης των μερών, επιτρέπεται η κατ' εξαίρεση καταγραφή στοιχείων εμπορικής επικοινωνίας με σκοπό την απόδειξη εμπορικών συναλλαγών, ενώ ορίζεται σαφώς ότι ο τρόπος ενημέρωσης των μερών και παροχής της συγκατάθεσης, καθώς και ο τρόπος και ο χρόνος διατήρησης των καταγεγραμμένων συνδιαλέξεων και των συναφών δεδομένων κίνησης καθορίζεται με πράξη της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

22. ΦΕΚ Α 133/ 28-6-2006.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 2, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται μόνο εφόσον: α) ο συνδρομητής ή ο χρήστης μετά από ενημέρωση για το είδος των δεδομένων, το σκοπό και την έκταση της επεξεργασίας, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών έχει συγκατατεθεί, ή β) η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης, την οποία ο συνδρομητής ή ο χρήστης είναι συμβαλλόμενο μέρος, ή για τη λήψη μέτρων κατά το προσυμβατικό στάδιο, μετά από αίτηση του συνδρομητή²³. Εν προκειμένω, καθίσταται εμφανές ότι η εξαίρεση από τον κανόνα της μη επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι πιο περιοριστική και περιορισμένη από την αντίστοιχη του Ν. 2472/1997.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 4, ο φορέας παροχής δημοσίου δικτύου ή και διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιεί τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και τα δεδομένα κίνησης και θέσης ή να τα διαβιβάζει σε τρίτους για άλλους σκοπούς, εκτός εάν ο συνδρομητής ή ο χρήστης έχει ρητά και ειδικά δώσει τη συγκατάθεσή του. Εξαιρούνται οι σκοποί που συνδέονται με την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή την παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας που έχει ζητήσει ο συνδρομητής ή χρήστης, όπως η διαφήμιση ή η εμπορική έρευνα αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών²⁴.

Στην παράγραφο 6 του άρθρου 5 προβλέπεται ότι ο σχεδιασμός και η επιλογή των τεχνικών μέσων και των πληροφοριακών συστημάτων, καθώς και ο εξοπλισμός για την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, πρέπει να γίνονται με βασικό κριτήριο την επεξεργασία όσο το δυνατόν λιγότερων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ενώ σύμφωνα με την παράγραφο 7 του άρθρου 5, ο φορέας παροχής διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών οφείλει, στο βαθμό που αυτό είναι τεχνικώς εφικτό, να καθιστά δυνατή τη χρήση και πληρωμή των υπηρεσιών αυτών ανωνύμως ή με ψευδώνυμο. Σε περίπτωση αμφισβήτησης της τεχνικής δυνατότητας της ανώνυμης και ψευδώνυμης χρήσης και πληρωμής των υπηρεσιών αυτών, γνωμοδοτεί η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (Ε.Ε.Τ.Τ.)²⁵.

Εν κατακλείδι, αξίζει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στο άρθρο 22 του Κεφαλαίου Β, όπου επέρχονται τροποποιήσεις ως προς την εξαίρεση που εισάγεται στην επεξεργασία των “ευαίσθητων” δεδομένων, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο

23. ΦΕΚ Α 133/ 28-6-2006.

24. ΦΕΚ Α 133/ 28-6-2006.

25. ΦΕΚ Α 133/ 28-6-2006.

7 παρ. 2 του Ν. 2472/1997. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι το στοιχείο β' της παρ. 2 του άρθρου 7 του ν. 2472/1997 τροποποιείται ως εξής: «β. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου ή προβλεπομένου από το νόμο συμφέροντος τρίτου, εάν το υποκείμενο τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του »²⁶. Εν προκειμένω παρέχεται δυνατότητα επεξεργασίας ακόμη και αν βρίσκεται σε κίνδυνο ζωτικό συμφέρον τρίτου και όχι μόνο του υποκειμένου επεξεργασίας, γεγονός το οποίο αποτελεί επέκταση της άρσης της αρχής της μη επεξεργασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, ακόμη και υπέρ τρίτου, και αποτελεί πρωτοφανή καινοτομία για την ελληνική έννομη τάξη.

VII. Ο ΝΟΜΟΣ 3917/2011

Με τον εν λόγω νόμο προβλέπεται η Διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών, χρήση συστημάτων επιτήρησης με τη λήψη ή καταγραφή ήχου ή εικόνας σε δημόσιους χώρους και συναφείς διατάξεις.

Ο νόμος ορίζει ότι οι πάροχοι διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίου δικτύου επικοινωνιών υποχρεούνται να διατηρούν δεδομένα για την εξακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 4 του ν. 2225/1994 όπως:

1) Δεδομένα αναγκαία για την ανίχνευση και τον προσδιορισμό της πηγής της επικοινωνίας:

α. όσον αφορά την τηλεφωνία σταθερού δικτύου και την κινητή τηλεφωνία:

- ο τηλεφωνικός αριθμός του καλούντος,
- το ονοματεπώνυμο και η διεύθυνση του συνδρομητή ή του εγγεγραμμένου χρήστη

β. όσον αφορά την πρόσβαση στο διαδίκτυο και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τηλεφωνίας μέσω διαδικτύου:

- ο αποδοθείς κωδικός ταυτότητας χρήστη,
- ο κωδικός ταυτότητας χρήστη και ο τηλεφωνικός αριθμός που δίνονται σε κάθε επικοινωνία που εισέρχεται στο δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο

26. ΦΕΚ Α 133/ 28-6-2006.

- το ονοματεπώνυμο και η διεύθυνση του συνδρομητή ή εγγεγραμμένου χρήστη στον οποίο είχε αποδοθεί

κατά το χρόνο επικοινωνίας διεύθυνση IP (πρωτοκόλλου διαδικτύου), κωδικός ταυτότητας χρήστη ή αριθμός τηλεφώνου.

2) δεδομένα αναγκαία για τον προσδιορισμό του προορισμού της επικοινωνίας:

α. όσον αφορά την τηλεφωνία σταθερού δικτύου και την κινητή τηλεφωνία:

- ο καλούμενος αριθμός ή αριθμοί (ο αριθμός ή οι αριθμοί τηλεφώνου που κλήθηκαν), στις δε περιπτώσεις όπου υπεισέρχονται συμπληρωματικές υπηρεσίες όπως προώθηση/εκτροπή κλήσης, ο αριθμός ή οι αριθμοί τηλεφώνου προς τους οποίους προωθήθηκε η κλήση.
- τα ονοματεπώνυμα και οι διευθύνσεις των συνδρομητών ή εγγεγραμμένων χρηστών.

β. όσον αφορά τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τηλεφωνίας μέσω διαδικτύου:

- ο κωδικός ταυτότητας χρήστη ή ο αριθμός τηλεφώνου του παραλήπτη διαδικτυακής τηλεφωνικής κλήσης

3) δεδομένα αναγκαία για τον προσδιορισμό της ημερομηνίας, ώρας και διάρκειας της επικοινωνίας:

α. όσον αφορά την τηλεφωνία σταθερού δικτύου και την κινητή τηλεφωνία, η ημερομηνία και η ώρα έναρξης και λήξης της επικοινωνίας

β. όσον αφορά την πρόσβαση στο διαδίκτυο και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τηλεφωνίας μέσω διαδικτύου:

- η ημερομηνία και η ώρα σύνδεσης και αποσύνδεσης με το διαδίκτυο με βάση συγκεκριμένη ωριαία ζώνη, καθώς και η διεύθυνση πρωτοκόλλου του διαδικτύου (IP), είτε δυναμική είτε στατική, που απέδωσε στην επικοινωνία ο πάροχος υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο, καθώς και ο κωδικός ταυτότητας χρήστη του συνδρομητή ή εγγεγραμμένου χρήστη
- η ημερομηνία και η ώρα σύνδεσης και αποσύνδεσης με την υπηρεσία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή τηλεφωνίας μέσω διαδικτύου, με βάση συγκεκριμένη ωριαία ζώνη·

4) δεδομένα αναγκαία για τον προσδιορισμό του είδους της επικοινωνίας:

α. όσον αφορά την τηλεφωνία σταθερού δικτύου και την κινητή τηλεφωνία: η χρησιμοποιηθείσα τηλεφωνική υπηρεσία·

β. όσον αφορά τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τηλεφωνίας μέσω διαδικτύου: η χρησιμοποιηθείσα διαδικτυακή υπηρεσία·

5) δεδομένα αναγκαία για τον προσδιορισμό του εξοπλισμού επικοινωνίας των χρηστών ή του φερομένου ως εξοπλισμού επικοινωνίας τους:

α. όσον αφορά την τηλεφωνία σταθερού δικτύου, οι τηλεφωνικοί αριθμοί καλούντος και καλουμένου·

β. όσον αφορά την κινητή τηλεφωνία:

- οι τηλεφωνικοί αριθμοί καλούντος και καλουμένου,
- η διεθνής ταυτότητα συνδρομητή κινητής τηλεφωνίας (IMSI) του καλούντος,
- η διεθνής ταυτότητα εξοπλισμού κινητής τηλεφωνίας (IMEI) του καλούντος,
- η IMSI του καλουμένου,
- η IMEI του καλουμένου,
- στην περίπτωση προπληρωμένων ανώνυμων υπηρεσιών, η ημερομηνία και ώρα της αρχικής ενεργοποίησης της υπηρεσίας και ο κωδικός θέσης (κωδικός ταυτότητας κυψέλης) από την οποία πραγματοποιήθηκε η ενεργοποίηση·

γ. όσον αφορά την πρόσβαση στο διαδίκτυο και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τηλεφωνίας μέσω διαδικτύου:

- ο τηλεφωνικός αριθμός καλούντος για την πρόσβαση μέσω τηλεφώνου,
- η ψηφιακή συνδρομητική γραμμή (DSL) ή άλλη απόληξη της πηγής της επικοινωνίας·

6) δεδομένα αναγκαία για τον προσδιορισμό της θέσης του εξοπλισμού κινητής επικοινωνίας:

α. ο κωδικός θέσης (κωδικός ταυτότητας κυψέλης) κατά την έναρξη και λήξη της επικοινωνίας·

β. δεδομένα με τα οποία προσδιορίζεται η γεωγραφική θέση των κυψελών βάσει των κωδικών θέσης (κωδικών ταυτότητας κυψέλης), κατά το χρονικό διάστημα για το οποίο διατηρούνται τα δεδομένα των επικοινωνιών.

Σημειωτέον ότι ο ανωτέρω νόμος εκδόθηκε προς συμμόρφωση με την Οδηγία 2006/24/ΕΚ, ενώ περιλαμβάνει και διατάξεις αναφορικά με τον τόπο και διάρκεια της διατήρησης, τις υποχρεώσεις των παρόχων για την προστασία και ασφάλεια των δεδομένων, τις εποπτικές αρχές, οι οποίες μεριμνούν για την ορθή εφαρμογή του νόμου, ενώ προβλέπει τόσο ποινικές, όσο και διοικητικές και αστικές κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασής του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Ι. Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΩΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΚΑΙ Η ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Η συζήτηση μεταξύ κρατών-μελών της ΕΕ για την προληπτική διατήρηση δεδομένων με σκοπό την ενδεχόμενη χρήση τους από τις διωκτικές αρχές είναι πριν απ' όλα, μία αναζήτηση στάθμισης ανάμεσα σε δύο θεμελιώδη έννομα αγαθά. Αφενός της δημόσιας ασφάλειας και αφετέρου της πληροφοριακής ελευθερίας που περιλαμβάνει το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής, την προστασία των προσωπικών δεδομένων, την ελευθερία της έκφρασης και το απόρρητο της επικοινωνίας. Ωστόσο προστασία προσωπικών δεδομένων, η οποία αποτελεί συνιστώσα των πληροφοριακών ελευθεριών, δεν θεωρείται εφικτή δίχως τη νομική τους κατοχύρωση. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση 108²⁷ για την προστασία του ατόμου από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών αποτελεί το πρώτο βήμα προς την επίτευξη του ανωτέρω στόχου. Στη Σύμβαση αυτή προστέθηκε ένα Πρωτόκολλο, το οποίο περιέχει διατάξεις για την διασυνοριακή διαβίβαση δεδομένων καθώς και για τον ανεξάρτητο θεσμικό έλεγχο της προστασίας δεδομένων. Η Συνθήκη θεσπίστηκε για να συμπληρώσει το πεδίο των πληροφοριακών ελευθεριών που δεν εμπίπτει στην

²⁷ Σε επίπεδο νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο της Ευρώπης με τη Σύμβαση 108/1981 «για την προστασία των ατόμων από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» κωδικοποίησε τις θεμελιώδεις αρχές που αποτελούσαν τον «σκληρό πυρήνα» της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η Σύμβαση αυτή αποτέλεσε το έναυσμα για αρκετές χώρες να προβούν στη ψήφιση ειδικών νόμων, ενώ άλλες να τροποποιήσουν τη νομοθεσία τους προκειμένου να θεσπίσουν ένα άρτιο και κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο προστασίας του ανθρώπου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση 108/1981 με το ν. 2068/1992. Ιστόθεση <http://www.infolaw.gr/articles.asp?ArticleID=578>

προστασία του ιδιωτικού και οικογενειακού βίου, όπως κατοχυρώνεται από το άρθρο 8, παρ.1 της ΕΣΔΑ²⁸.

Η προστασία προσωπικών δεδομένων συμπληρώνεται με το άρθρο 286 της Συνθήκης του Άμστερνταμ που επεκτείνει την προστασία προσωπικών δεδομένων έναντι στις επεξεργασίες στις οποίες προβαίνουν τα όργανα και οι Υπηρεσίες της τότε Κοινότητας και υπόκεινται σε έλεγχο από έναν ανεξάρτητο εποπτικό όργανο.²⁹ Επιπλέον, ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός 45/2001 εισήγαγε ένα ειδικό θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων έναντι της επεξεργασίας αυτών, με τη διαφορά ότι η διασφάλιση της τήρησης των διατάξεων περί προστασίας προσωπικών δεδομένων ανατίθενται πλέον στον Ευρωπαϊκό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων³⁰.

II. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΑΠΟ ΑΘΕΜΗΤΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΕΣΔΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Σ' ένα περιβάλλον που όλες οι δραστηριότητες του ατόμου είναι ψηφιακές, το ίδιο το άτομο είναι εκτεθειμένο όσο ποτέ άλλοτε σε διαφόρων ειδών προσβολές της ιδιωτικότητάς του. Καλό θα ήταν λοιπόν να εξετάσουμε πως επιδιώκεται η προστασία της ιδιωτικότητας μας σ' αυτό το ψηφιακό περιβάλλον και τι επιρροή ασκεί σε ευρωπαϊκό αλλά και σε εθνικό επίπεδο για την προστασία της ιδιωτικότητας του ατόμου, ήτοι εκείνη του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ. Το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ θωρακίζει, μεταξύ άλλων, την προστασία του ατόμου απέναντι στις ταχύτατες τεχνολογικές εξελίξεις. Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου καθιερώνεται ένα θετικό δικαίωμα το ανθρώπου για σεβασμό της ιδιωτικής του ζωής, ενώ στην παράγραφο 2 θεσπίζεται η υποχρέωση του κράτους να μην επεμβαίνει κατά την άσκηση του δικαιώματος αυτού, παρά μόνον υπό συγκριμένες και αυστηρές προϋποθέσεις όπως ορίζονται στην ίδια παράγραφο. Θα πρέπει όμως να αναφερθούμε και στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου στο άρθρο 7 προβλέπεται ο σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής ενώ στο άρθρο 8 προβλέπεται η προστασία

²⁸Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) άρθρο 8,παρ.1 Ιστόθεση http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ELL.pdf

²⁹Επίσημη Εφημερίδα 97/C340/01, 10.11.1997, άρθρο 286, Ιστόθεση http://students.oikonomika.org/civics/amsterdam_1997.pdf

³⁰ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ.45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, Επίσημη Εφημερίδα, L 008, 12.01.2001, Ιστόθεση <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R0045:el:HTML>

των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Οι διατάξεις των δύο αυτών άρθρων σε συνδυασμό με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ αποτελούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο τα θεμέλια για την προστασία της ιδιωτικότητας.

Πέραν των νομοθετικών διατάξεων, η Ευρωπαϊκή Ένωση προβαίνει και σε άλλες πρωτοβουλίες όπως αυτή της σύστασης της ομάδας του άρθρου 29 δυνάμει της Οδηγίας 95/46/EK , συμβουλευτικού χαρακτήρα προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με σκοπό την παρακολούθηση των εξελίξεων σχετικά με ζητήματα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Άλλη μία πρωτοβουλία αποτελεί και η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων³¹, σκοπός του οποίου είναι η εποπτεία των θεσμικών οργάνων σχετικά με την τήρηση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, όπως προαναφέρθηκε δύναται να τύχει εφαρμογής σε κάθε ψηφιακή δραστηριότητα και η εφαρμογή του γίνεται κατεξοχήν από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ). Ειδικότερα το ΕΔΔΑ έχει εκδώσει μέχρι σήμερα αποφάσεις οι οποίες σχετίζονται με τα εξής ζητήματα :α) τις τηλεφωνικές επικοινωνίες, β) την ηλεκτρονική καταγραφή συνομιλιών, γ) τους τηλεφωνικούς αριθμούς, δ) την παρακολούθηση από κάμερες(βιντεοσκόπηση), ε) την εικόνα, στ) τους υπολογιστές και ζ) το διαδίκτυο και τα μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Ειδικότερα για το ζήτημα των τηλεφωνικών συνομιλιών αποτελεί αντικείμενο ευρείας συζήτησης καθώς είναι πολλά τα ερωτήματα που ανακύπτουν όπως για παράδειγμα το εάν προστασία του απορρήτου των επικοινωνιών είναι απόλυτη και απαραβίαστη σε κάθε περίπτωση και εάν η προστασία αυτή περιλαμβάνει και τα 'εξωτερικά στοιχεία ' της επικοινωνίας. Ένα άλλο τεράστιο ζήτημα σχετικά με την προστασία της ιδιωτικότητας είναι εκείνο της βιντεοσκόπησης, όπου εκεί τίθεται το ερώτημα αν η πρακτική αυτή είναι επιτρεπτή σε σχέση με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ και την νομοθεσία περί προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αλλά και πως τίθενται τα όρια ανάμεσα στο δικαίωμα για ασφάλεια και προστασία και στο δικαίωμα της προστασίας της ιδιωτικότητας. Στην προστασία του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ εμπίπτουν και τα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας όπως ο χρόνος/τόπος επικοινωνίας, εξερχόμενες-εισερχόμενες κλήσεις, αναλυτική κατάσταση τηλεφωνικών λογαριασμών, στοιχεία πρόσβασης στο διαδίκτυο, τα οποία προστατεύονται όπως ακριβώς και το περιεχόμενο της

31 Σύσταση Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων δυνάμει του 45/2001 Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου.

επικοινωνίας.³² Ωστόσο το ΕΔΔΑ έκρινε το 2008 πως το απόρρητο των επικοινωνιών δεν θα πρέπει να αναγνωρίζεται ως απόλυτο αλλά κατά περίπτωση να κάμπτεται έναντι άλλων νομίμων στόχων, όπως η πρόληψη αναταραχών ή εγκληματικών πράξεων και των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων, καθώς και ότι συνιστά έργο του εθνικού νομοθέτη να προβλέπει το σχετικό πλαίσιο για την συμφιλίωση των ποικίλων ανταγωνιστικών αρχών.³³ Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τα παραπάνω, κάθε συμβαλλόμενο κράτος της ΕΣΔΑ έχει την υποχρέωση να μην επεμβαίνει στην άσκηση του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή μέσω του διαδικτύου, παρά μόνο εφόσον μία τέτοια επέμβαση τελεί υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις³⁴:

Α) Προβλέπεται από τυπικό νόμο, Β) Εξυπηρετεί έναν νόμιμο σκοπό, Γ) Είναι αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Στην Ελλάδα, η βασική νομοθεσία για την προστασία της ιδιωτικότητας είναι:

α) Άρθρο 9 παρ.1 του Συντάγματος, β) Άρθρο 9^Α του Συντάγματος, γ) Άρθρο 19 του Συντάγματος, γ) Νόμος 2472/1997, δ) Νόμος 3471/2006, ε) Νόμος 3674/2008, στ) Νόμος 3783/2009, ζ) Νόμος 3917/2011. Η εφαρμογή του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ γίνεται από τα ελληνικά δικαστήρια. Στη Ελλάδα δεν υπάρχει συγκεκριμένη ερμηνεία της έννοιας της ιδιωτικότητας αντίστοιχη με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Σε εθνικό επίπεδο, ο Άρειος Πάγος καθώς και τα δικαστήρια ουσίας έχουν εκδώσει διάφορες αποφάσεις σχετικά με την υποκλοπή τηλεφωνικών συνομιλιών³⁵, άρση του απορρήτου τηλεφωνικών συνδιαλέξεων-εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας και χρήση μαγνητοφωνημένης συνομιλίας.

Εν κατακλείδι, το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ αποτελεί το ισχυρότερο νομικό πλαίσιο, μαχόμενο της προστασίας της ιδιωτικότητας. Η υιοθέτηση αυτού παρέχει αποτελεσματικά προστασία του ιδιωτικού βίου κάθε ατόμου και αποτελεί εμπόδιο στις διάφορες ψηφιακές και μη παραβιάσεις της ιδιωτικότητας κάποιου ατόμου. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι το προαναφερόμενο άρθρο δεν μπορεί να προστατεύσει τα ίδια τα υποκείμενα όταν παραιτούνται έστω και ασυνείδητα, του δικαιώματός τους για την προστασία της ιδιωτικής τους ζωής.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ καταγράφει τα ατομικά, πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα των πολιτών. Στο άρθρο 7 τα δικαιώματα που προβλέπονται αντιστοιχούν στα δικαιώματα που κατοχυρώνονται

32 ΕΔΔΑ, Malone κατά Ηνωμένου Βασιλείου, απόφαση της 02.08.1984 § 84, ΕΔΔΑ Copland κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προσφυγή υπ' αριθ. 62617/2000, απόφαση της 03.04.2007, §43.

33 ΕΔΔΑ K.U v. Filand, Απόφαση της 2.12.2008 § 49.

34 Άρθρο 8§2 της ΕΣΔΑ

35 Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 8 ΤΗΣ ΕΣΔΑ ΣΤΟ ΨΗΦΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, Τεύχος 3, Έτος 2012, Δημήτρης ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ,

στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ σύμφωνα με το οποίο θεμελιώνεται ο σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, της κατοικίας και των επικοινωνιών του προσώπου. Δεν επιτρέπεται να επέμβει δημόσια αρχή κατά την άσκηση του δικαιώματος αυτού, εκτός εάν προβλέπεται από το νόμο, για την εθνική ασφάλεια, την δημόσια ασφάλεια την οικονομική ευημερία της χώρας, την προάσπιση της τάξεως, την πρόληψη ποινικών παρεμβάσεων, την προστασία της υγείας της ηθικής ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων. Το άρθρο 8 αναφέρεται στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όπως αυτή κατοχυρώνεται και στο άρθρο 286 της συνθήκης ΕΚ και στην οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

III. Η ΟΔΗΓΙΑ 95/46/ΕΚ

Λόγω της ραγδαίας αποδοχής και χρήσης των πληροφορικών εφαρμογών στο πλαίσιο της σύγκλισης των νέων τεχνολογιών, κρίθηκε, αρχικώς σε ευρωπαϊκό και στη συνέχεια σε εθνικό επίπεδο, αναγκαία η θέσπιση ειδικών νομοθετικών διατάξεων.

Συγκεκριμένα στα πλαίσια του πρώτου πυλώνα της ΕΕ, η σύμβαση 108 ήταν το έναυσμα για τη σύνταξη της οδηγίας 95/46/ΕΚ³⁶, η οποία αποτελεί το βασικότερο νομοθετικό πλαίσιο προστασίας προσωπικών δεδομένων. Υιοθετήθηκε επίσημα το 1995 και τα κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποχρεώθηκαν να αναπροσαρμόσουν τις εθνικές τους νομοθεσίες σύμφωνα με αυτή και έχοντας ως σκοπό την ελεύθερη διακίνηση προσωπικών δεδομένων μέσα στα σύνορα της τότε Κοινότητας, νυν Ένωσης. Από την άλλη πλευρά, η Οδηγία εμποδίζει τη μετάδοση προσωπικών δεδομένων σε Χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες δεν έχουν την κατάλληλη νομοθεσία που να πληροί τα ελάχιστα πρότυπα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Οδηγία αποτελεί το κείμενο αναφορά στα θέματα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η Οδηγία ορίζει τα όρια για τη συλλογή και τη χρησιμοποίηση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ζητά τη δημιουργία σε κάθε κράτος-μέλος ενός

³⁶ Η Συνθήκη του Μάαστριχτ που ίδρυσε την Ευρωπαϊκή Ένωση χώρισε τις πολιτικές της σε τρεις βασικές κατηγορίες, τους λεγόμενους Τρεις Πυλώνες. Με την επικύρωση της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και οι λοιποί πυλώνες καταργήθηκαν και απορροφήθηκαν πλήρως από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, διατηρούνται οι σχετικές διαδικασίες στον τομέα της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), συμπεριλαμβανομένης της αμυντικής πολιτικής. Η κοινοτική ορολογία αναφερόμενη στους τρεις πυλώνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εννοεί τις τρεις κατηγορίες τομέων πολιτικής στους οποίους παρεμβαίνει σε διαφορετικό βαθμό και με διαφορετικούς τρόπους η Ένωση: Πρώτος Πυλώνας: Ο κοινοτικός πυλώνας που αντιστοιχεί στις τρεις κοινότητες: Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας και την πρώην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, Δεύτερος Πυλώνας: Ο πυλώνας που αφορά την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτικής Ασφάλειας, Τρίτος Πυλώνας: Ο πυλώνας που αφορά την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις.

ανεξάρτητου εθνικού οργανισμού επιφορτισμένου με την εποπτεία της συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσης των δεδομένων αυτών.

Μία σύντομη περιγραφή της οδηγίας παρουσιάζεται στη συνέχεια. Το κεφάλαιο I της Οδηγίας παρέχει τους απαραίτητους ορισμούς, τους σκοπούς και το πεδίο εφαρμογής της. Το κεφάλαιο II της οδηγίας παρουσιάζει τις βασικές αρχές για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, σε γενική συμφωνία με αυτές που ορίζονται από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης³⁷ και αποτελεί τον κορμό της Οδηγίας. Σύμφωνα με τις αρχές αυτές, τα προσωπικά δεδομένα μπορούν να υποστούν επεξεργασία μόνο εφόσον ο κάτοχος τους έχει συναινέσει σχετικά ή εάν η επεξεργασία πραγματοποιείται στο πλαίσιο εκπλήρωσης ισχύοντος συμβολαίου στο οποίο εμπλέκεται το εν λόγω πρόσωπο ή είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση ζωτικού συμφέροντός του, καθώς και για λόγους συμμόρφωσης με νομικές υποχρεώσεις ή εκπλήρωσης γενικού συμφέροντος³⁸. Επιπλέον η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων απαγορεύεται³⁹ πλην των εξαιρέσεων που προβλέπονται. Σ' αυτό το κεφάλαιο γίνεται λόγος για την ασφάλεια και την εμπιστευτικότητα της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων καθώς και για την υποχρέωση που έχει ο υπεύθυνος για την επεξεργασία, να ενημερώσει την εθνική ελεγκτική αρχή για το περιεχόμενο αυτής και τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες η υποχρέωση αυτή απλουστεύεται ή δεν ισχύει. Περιγράφονται μέτρα ώστε να διασφαλίζεται η δημοσιότητα των ως άνω αναφερόμενων επεξεργασιών για τις οποίες έχει πραγματοποιηθεί ενημέρωση της Αρχής ελέγχου με τη χρήση σχετικού μητρώου, ενώ για εκείνες τις επεξεργασίες που δεν κοινοποιούνται στη Αρχή ελέγχου, προβλέπεται δημοσιοποίηση από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας ή άλλο οριζόμενο φορέα σε όποιο πρόσωπο το ζητήσει.

Στο Κεφάλαιο III της Οδηγίας αναφέρεται ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να προσφύγει ενώπιον δικαστηρίου, εφόσον δεν μπορεί να επιληφθεί η Αρχή ελέγχου, σε

³⁷ Το 1980, σε μια προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα προστασίας των δεδομένων σε όλη την Ευρώπη, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης(ΟΟΣΑ) εξέδωσε τις λεγόμενες «Κατευθυντήριες Αρχές που διέπουν την προστασία της ιδιωτικότητας και τις διασυννοιακές ροές προσωπικών δεδομένων. Οι αρχές αυτές περιλαμβάνουν την αρχή της περιορισμένης συγκέντρωσης και συλλογής των δεδομένων(collection limitation principle), την αρχή της ποιότητας των δεδομένων(data quality principle), την αρχή προσδιορισμένου σκοπού (purpose specification principle) την αρχή της περιορισμένης χρήσης των προσωπικών δεδομένων (use limitation principle), την αρχή μέτρων ασφαλείας των προσωπικών δεδομένων (Security Safeguards Principle), την αρχή της διαφάνειας (openness principle), την αρχή της συμμετοχής του ατόμου (individual participation principle) και τέλος την αρχή της ευθύνης (accountability principle).

³⁸ Άρθρο 7 της Οδηγίας 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Επίσημη εφημερίδα L281/31,31.11.1995, [http://www.dataprotection.gov.cy/dataprotection/dataprotection.nsf/5cd1819a5e3bdac3c2256cbd002e5556/1ce59e11df7b6edac2256cbd00410d44/\\$FILE/dir1995-46_part1_el.pdf](http://www.dataprotection.gov.cy/dataprotection/dataprotection.nsf/5cd1819a5e3bdac3c2256cbd002e5556/1ce59e11df7b6edac2256cbd00410d44/$FILE/dir1995-46_part1_el.pdf)

³⁹ Άρθρο 8 της Οδηγίας 95/46/EK αναφέρεται στις κατηγορίες προσωπικών δεδομένων που παρέχουν πληροφορίες για τη φυλετική ή εθνική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις, την υγεία και την σεξουαλική ζωή.

περίπτωση παραβίασης κατοχυρωμένων δικαιωμάτων από την εθνική νομοθεσία, ενώ προβλέπονται και οι ευθύνες και οι κυρώσεις των υπεύθυνων για την επεξεργασία των δεδομένων.

Στο κεφάλαιο IV αναλύεται το ζήτημα της μεταφοράς προσωπικών δεδομένων σε Χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ στο Κεφάλαιο V ενθαρρύνεται η εκπόνηση κωδικών δεοντολογίας που αποσκοπούν στο να συμβάλλουν, ανάλογα με τις κατά περίπτωση τομεακές ιδιομορφίες, στην ορθή εφαρμογή των εθνικών διατάξεων που θεσπίζουν τα κράτη μέλη κατ' εφαρμογή της Οδηγίας.

Στο κεφάλαιο VI της οδηγίας ορίζονται δύο βασικοί θεσμικοί φορείς: **α)** Οι Αρχές ελέγχου που ελέγχουν την εφαρμογή της οδηγίας σε κάθε κράτος-μέλος της ΕΕ και οι αρμοδιότητες αυτών και **β)** η Ομάδα προστασίας των προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και είναι ανεξάρτητη.

Τέλος, το κεφάλαιο VII της Οδηγίας συμπληρώνει τα προηγούμενα κεφάλαια αναφορικά με τις μεθόδους μέσω των οποίων οι διατάξεις του κεφαλαίου II τίθενται σε εφαρμογή σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο.

Επίσης, η οδηγία εισάγει την έννοια των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων ρυθμίζοντας ειδικές κατηγορίες για τις οποίες κατ' αρχήν απαγορεύεται η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η φυλετική-εθνική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, οι θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, η συμμετοχή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις, η υγεία καθώς και η σεξουαλική ζωή του ατόμου.⁴⁰

IV. Η ΟΔΗΓΙΑ 2002/58/EK

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέδωσε την 15-12-1997, την Οδηγία 97/66/EK περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα. Η οδηγία αυτή συμπληρώνει την Οδηγία 95/46/EK και εφαρμόζεται στο διαδίκτυο στο βαθμό που η παροχή πρόσβασης συνιστά τηλεπικοινωνιακή υπηρεσία. Επιπλέον, για πρώτη φορά επιλαμβάνεται τη μεταφορά των βασικών αρχών που ορίζει η οδηγία 95/46/EK σε προβλέψεις και

⁴⁰ Άρθρο 8 παρ.1 της Οδηγίας 95/46/EK

κανόνες που αφορούσαν συγκεκριμένα τον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Ωστόσο, η ανάπτυξη των προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών και των διαδικτυακών εφαρμογών και υπηρεσιών καθώς και η ραγδαία ανάπτυξη των κινητών ψηφιακών επικοινωνιών δημιούργησαν την ανάγκη για την αναθεώρησή της. Οι Εθνικοί Οργανισμοί Τηλεπικοινωνιών υποχρεώθηκαν να επιτρέψουν την ελεύθερη παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών σε ιδιωτικούς φορείς ανεξαρτήτως χώρας προέλευσης.⁴¹ Οι εξελίξεις αυτές, με νέες προηγμένες ψηφιακές τεχνολογίες να εισάγονται στα δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα, έφεραν νέα προβλήματα που απαιτούσαν διαφορετική αντιμετώπιση όσον αφορά την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής του ανθρώπου. Αυτές οι εξελίξεις καθώς και η ανάγκη για καλύτερη προσφορά των αντίστοιχων υπηρεσιών με μείωση των τιμών και ταυτόχρονη βελτίωση της ποιότητάς τους οδήγησε στη διαμόρφωση ενός σύγχρονου ισχυρού κανονιστικού πλαισίου, που να μπορεί να υποστηρίξει αυτές τις εξελίξεις.

Η οδηγία 2002/58/EK αντικατέστησε την Οδηγία 97/66/EK και αφορά την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Ο βασικό στόχος της οδηγίας είναι η προστασία της ιδιωτικότητας, αναφορικά προς τη συλλογή, επεξεργασία, αποθήκευση, και μετάδοση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Μία από τις σημαντικότερες ρυθμίσεις που επιβάλλονται από την ως άνω οδηγία συνίσταται στην καθιέρωση του συστήματος «opt-in», σύμφωνα με το οποίο η αποστολή ηλεκτρονικών μηνυμάτων ‘για κάθε είδους διαφημιστικούς σκοπούς’ είναι επιτρεπτή μόνο στην περίπτωση συνδρομητών που έχουν δώσει εκ των προτέρων τη ρητή συγκατάθεσή τους. Έτσι η αποστολή μη ζητηθέντος ηλεκτρονικού μηνύματος συνιστά παράνομη επεξεργασία, εφόσον τα υποκείμενα δεν είχαν δώσει προηγουμένως τη ρητή συγκατάθεσή τους. Συγκεκριμένα, στην οδηγία αναφέρονται ορισμοί όπως: α) της επικοινωνίας που είναι κάθε πληροφορία που ανταλλάσσεται ή διαβιβάζεται μεταξύ ενός πεπερασμένου αριθμού μερών, μέσω μιας διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών, β) των δεδομένων κίνησης που είναι τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία για τους σκοπούς της διαβίβασης μιας επικοινωνίας σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή της χρέωσης, γ) των δεδομένων θέσης τα οποία είναι τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία στο

⁴¹ Απελευθέρωση Ανταγωνισμού Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών και Εξοπλισμού εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ΣΥΝΟΔΙΝΟ Χ. και ΒΟΥΡΔΟΥΜΠΑ Τ. ΝοΒ 44 σελ. 1066

δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή από υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών και που υποδεικνύουν τη γεωγραφική θέση του τερματικού εξοπλισμού του χρήστη μιας διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών, δ) του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που ορίζεται ως κάθε μήνυμα με κείμενο, φωνή, ήχο ή εικόνα που αποστέλλεται μέσω δημόσιου δικτύου επικοινωνιών, και το οποίο μπορεί να αποθηκεύεται στο δίκτυο ή στο τερματικό εξοπλισμό του παραλήπτη έως ότου ληφθεί από τον παραλήπτη⁴². Όπως επισημάνθηκε και ανωτέρω, οι νέες τεχνολογίες επέφεραν αλλαγές και στον τρόπο παροχής των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Η ολόένα αυξανόμενη έκθεση σε κίνδυνο των προσωπικών δεδομένων, έφεραν και αλλαγή στο τρόπο αντιμετώπισης του θέματος των τηλεφωνικών καταλόγων, διότι πλέον οι χρήστες έχουν στη διάθεσή τους πέραν της σταθερής και την κινητή τηλεφωνία και ηλεκτρονικές διευθύνσεις προκειμένου να επικοινωνούν. Η οδηγία καλείται να αντιμετωπίσει και αυτόν τον προβληματισμό μέσω του άρθρου 12. Τα κράτη μέλη της Κοινότητας υποχρεούνται να ενημερώνουν προηγουμένως δωρεάν τους συνδρομητές για σκοπούς και δυνατότητες χρήσης καταλόγων, ενώ παράλληλα να δίνεται:

A) η δυνατότητα στους συνδρομητές να καθορίζουν, εάν και ποια προσωπικά δεδομένα τους θα περιλαμβάνονται στους καταλόγους,

B) το δικαίωμα για δωρεάν εγγραφή, επαλήθευση, διόρθωση και απόσυρση των προσωπικών δεδομένων,

Γ) η δυνατότητα να απαιτηθεί πρόσθετη συγκατάθεση συνδρομητών για χρήση για άλλον σκοπό πέραν της αναζήτησης στοιχείων επαφής.

Στην Οδηγία επίσης αναφέρεται ότι επιτρέπεται η επεξεργασία των δεδομένων θέσης, αφού προηγηθεί η ανωνυμοποίησή τους:

A. και έχει προηγουμένως ληφθεί η ρητή συγκατάθεση του χρήστη/συνδρομητή για την παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας,

B. και έχει υπάρξει προηγούμενη ενημέρωση χρήστη/συνδρομητή για τον τύπο, διάρκεια και το σκοπό της επεξεργασίας.⁴³

Σημαντική αλλαγή προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης των ατομικών δικαιωμάτων αποτελεί η νέα ρύθμιση που αφορά το απόρρητο των επικοινωνιών. Η ρύθμιση του άρθρου 5 της Οδηγίας 2002/58/EK ενισχύει τις αρχές της εμπιστευτικότητας και της ανωνυμίας δεσμεύοντας τα κράτη μέλη να επεκτείνουν την προστασία του

⁴² Άρθρο 2 της Οδηγίας 2002/58/EK.

⁴³ Άρθρο 9 της Οδηγίας 2002/58/EK

απορρήτου και στα συναφή δεδομένα κίνησης. Ως δεδομένα κίνησης, η προαναφερόμενη Οδηγία ορίζει τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία για τους σκοπούς της διαβίβασης μιας επικοινωνίας σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή της χρέωσής της⁴⁴ ενώ στο Προοίμιο αναφέρεται ότι μία επικοινωνία μπορεί να περιλαμβάνει τυχόν πληροφορίες περί του ονόματος, της αρίθμησης ή της διεύθυνσης που παρέχουν ο αποστολέας ή ο χρήστης μιας σύνδεσης, προκειμένου να πραγματοποιήσουν την επικοινωνία. Τα δεδομένα κίνησης μπορούν να περιλαμβάνουν τυχόν μεταφράσεις αυτών των πληροφοριών από το δίκτυο, διά του οποίου διαβιβάζεται η επικοινωνία προκειμένου να μεταδοθεί. Τα δεδομένα κίνησης μπορεί επίσης να αναφέρονται στη δρομολόγηση, τη διάρκεια, το χρόνο ή το μέγεθος μιας επικοινωνίας, στο πρωτόκολλο που χρησιμοποιείται, στη θέση του τερματικού εξοπλισμού του πομπού ή του δέκτη, στο δίκτυο από το οποίο προέρχεται ή στο οποίο καταλήγει η επικοινωνία, στην αρχή, το τέλος ή τη διάρκεια μιας σύνδεσης. Επιπρόσθετα, όπως προαναφέρθηκε ότι οι «διευθύνσεις⁴⁵ ιντερνετικού πρωτοκόλλου» αναγνωρίζονται ρητώς ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία προστατεύονται από το απόρρητο. Συνεπώς κρατικές ενέργειες για την λήψη εξωτερικών στοιχείων της διαδικτυακής επικοινωνίας, χωρίς να ακολουθείται η εγχώρια διαδικασία της άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών, παραβιάζουν τις διατάξεις της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ και υπόκεινται σε προσφυγή στο Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για πρώτη φορά, μέσω του άρθρου 15 της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ δίνεται η δυνατότητα (χωρίς να είναι υποχρεωτικό⁴⁶) τα κράτη μέλη της ΕΕ να διατηρούν προληπτικά, με συστηματικό και καθολικό τρόπο ηλεκτρονικά και προσωπικά δεδομένα επικοινωνίας για ορισμένα χρονικά διαστήματα, με σκοπό την διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, της εθνικής άμυνας, της δημόσιας ασφάλειας, την πρόληψη, διερεύνηση, διαπίστωση και δίωξη ποινικών αδικημάτων. Δημιουργήθηκε λοιπόν η ανάγκη της δημόσιας ασφάλειας εις βάρος της προστασίας της ιδιωτικότητας του ατόμου

44 Άρθρο 2 παρ. β' της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ

45 Γνώμη 4/2007 σχετικά με την έννοια του όρου «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα» Άρθρο 15 σελ.20, WP 136, 01248/07/ΕΛ, Ιστοθεση: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2007/wp136_el.pdf

46 Σημειώνεται ότι τα δεδομένα κίνησης ο πάροχος τα διατηρούσε για λόγους τεχνικούς(υποστήριξη της επικοινωνίας) καθώς και για λόγους νομικούς(τιμολόγηση των υπηρεσιών του) αλλά όχι δυνάμει υποχρεώσεώς του, αλλά δικαιώματός του. Κων/νος Ν.ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, «Το απόρρητο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών μετά την βάσανο του ΔΕΕ»,2014, Ιστοθεση: http://www.constitutionalism.gr/site/wp-content/uploads/2014/11/2014_ToS_Christodoulou_teldiatarret.pdf

καθώς και του δικαιώματος της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης.⁴⁷

Το δικαίωμα πληροφοριακής αυτοδιάθεσης είναι πρωτίστως ένα ατομικό και αμυντικό δικαίωμα που θεμελιώνει πρώτα από όλα την συλλογή , επεξεργασία και χρήση των προσωπικών δεδομένων σε δύο επίπεδα. Προστατεύει τόσο από την απλή καταγραφή συγκεκριμένων δεδομένων ενώ παρέχει το δικαίωμα στον πολίτη να αρνηθεί την παροχή προσωπικών πληροφοριών εάν δεν εξασφαλίζεται ένα ελάχιστο όριο οργανωτικών και διαδικαστικών εγγυήσεων.

Όσον αφορά την προστασία του απορρήτου εισάγεται μία σημαντική εξαίρεση με το άρθρο 15 παρ. 1. της Οδηγίας με το οποίο κάμπτεται η γενική αρχή της προστασίας του απορρήτου και των δεδομένων κίνησης και θέσης των πληροφοριών. Παρέχεται στα κράτη μέλη η δυνατότητα να περιορίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 5 και 6, στο άρθρο 8 παρ.1-4 και στο άρθρο 9 της Οδηγίας και να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα για τη φύλαξη δεδομένων για ορισμένο χρονικό διάστημα. Μεταξύ άλλων είναι δυνατόν τα κράτη-μέλη, να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα που θα προβλέπουν τη φύλαξη δεδομένων για ορισμένο χρονικό διάστημα για την διευκόλυνση των σκοπών της διάταξης.

V. Η ΟΔΗΓΙΑ 2006/24/ΕΚ ΚΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΤΗΣ

Στον απόηχο των τρομοκρατικών επιθέσεων στη Μαδρίτη το 2004 και στο Λονδίνο το 2005, η οδηγία για την διατήρηση των δεδομένων εκδόθηκε για την εναρμόνιση των προσπαθειών της ΕΕ για την έρευνα και τη δίωξη των πιο σοβαρών εγκλημάτων, όπως του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας. Λόγω της ευρείας παράνομης χρήσης του διαδικτύου και το υψηλό επίπεδο της εγκληματικότητας που χαρακτηρίζονται από την αξιοποίηση των τεχνολογιών της επικοινωνίας, των αρχών επιβολής του νόμου στα περισσότερα κράτη-μέλη της ΕΕ έχουν αναφέρει ότι τα

⁴⁷ Το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των πληροφοριών είναι το δικαίωμα να αποφασίζει κάποιος ελεύθερα σχετικά με την αποκάλυψη και την χρήση των προσωπικών του στοιχείων. Γίνεται έτσι δεκτό ότι ο αυτοκαθορισμός και η αυτονομία του ατόμου προϋποθέτουν την ελευθερία του να αποφασίζει για το τι θα πράξει και τι θα παραλείψει σε συνδυασμό με την πραγματική δυνατότητα να ενεργεί σύμφωνα με την απόφασή του αυτή. Γέροντας Α. «Πληροφορική και Δίκαιο» σελ 48.

διατηρούμενα δεδομένα διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στο πλαίσιο ποινικών ερευνών τους.

Καλό θα ήταν να αναφερθεί ότι η διατήρηση των δεδομένων αποτελεί βασική και αναγκαία ενέργεια για την εύρυθμη λειτουργία των Υπηρεσιών τηλεπικοινωνίας, ηλεκτρονικού εμπορίου, κοινωνικής δικτύωσης που παρέχονται στους καταναλωτές. Οι καταναλωτές επιθυμούν την ασφαλέστερη και γρηγορότερη εξυπηρέτησή τους χωρίς να ξεπερνώνονται τα όρια της ιδιωτικότητας τους και τα όρια της ασφάλειας των πληροφοριών τους, πόσο μάλλον όταν πρόκειται για δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή «ευαίσθητα» δεδομένα.

Η συζήτηση για την χρήση των τηλεπικοινωνιακών δεδομένων με σκοπό την καταπολέμηση του εγκλήματος, απασχόλησε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα από την δεκαετία του 1990. Η πρόθεση των κρατών-μελών της ΕΕ για την διατήρηση των δεδομένων φαίνεται να ωριμάζει μετά τη θέσπιση της Οδηγίας 97/66, βάσει της οποίας, επιτρέπεται η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μόνο όταν διενεργείται προς εκτέλεση σύμβασης τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών ή όταν διενεργείτε με την συγκατάθεση του συνδρομητή.⁴⁸ Ο δεσμευτικός σκοπός επεξεργασίας ήταν ένας από τους λόγους αντικατάστασης της ανωτέρω Οδηγίας με την Οδηγία 2002/58/EK. Το 2002 δόθηκε η ευχέρεια στα κράτη-μέλη της ΕΕ να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα για τη φύλαξη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για ορισμένο χρονικό διάστημα για λόγους όπως η διαφύλαξη της εθνικής άμυνας, η δημόσια ασφάλεια και για την πρόληψη, διερεύνηση, διαπίστωση και δίωξη ποινικών αδικημάτων ή της άνευ αδείας χρήσης του συστήματος ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Η ευχέρεια αυτή, όμως οδήγησε σε νομοθετική θέσπιση διαφορετικών χρονικών περιόδων προληπτικής διατήρησης δεδομένων ανάμεσα στα κράτη-μέλη. Δημιουργήθηκε λοιπόν ένα κλίμα ανομοιογένειας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τόσο σε θέματα προστασίας προσωπικών δεδομένων όσο και σε θέματα ανταγωνισμού μεταξύ τηλεπικοινωνιακών εταιρειών εντός της κοινής εσωτερικής αγοράς. Επιπλέον οι διωκτικές αρχές είχαν διαφοροποιημένο επίπεδο πρόσβασης στα δεδομένα καθώς το κάθε κράτος είχε διαφορετικό νομοθετικό πλαίσιο. Όσον αφορά την εσωτερική αγορά του κάθε κράτους, οι εταιρείες επιβαρύνονταν άνισα καθώς το κόστος φύλαξης αυτών των δεδομένων να διαφέρει από κράτος σε κράτος.

⁴⁸ Σύσταση 2/99 της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29, σχετικά με το σεβασμό της ιδιωτικής ζωής στα πλαίσια της παρακολούθησης των τηλεπικοινωνιών, Ιστοθέση: <http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/1999/wp18el.pdf>

Α. Γεγονότα και εξελίξεις που συνέβαλαν στη θέσπιση της Οδηγίας
2006/24/EK

Υπό την προεδρία του Ηνωμένου Βασιλείου και λίγο μετά την τρομοκρατική επίθεση στην Μαδρίτη το 2004, στα πλαίσια συνόδου του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, τα κράτη-μέλη συμφώνησαν σε μία νέα αντιτρομοκρατική στρατηγική και σ' ένα σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της Τρομοκρατίας. Επιπλέον, συμφώνησαν να προχωρήσουν στην έκδοση οδηγίας που αφορά την φύλαξη των τηλεπικοινωνιακών δεδομένων από τους παρόχους των δημόσια προσβάσιμων δικτύων.⁴⁹ Οι εκπρόσωποι της Γαλλίας, Σουηδίας, Ιρλανδίας, Ηνωμένου Βασιλείου, υπέβαλαν κοινή πρόταση για την θέσπιση μιας Απόφασης-Πλαισίου για τη φύλαξη δεδομένων που υποβάλλονται σε επεξεργασία και αποθηκεύονται σε συνάρτηση με την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαθέσιμων στο κοινό.⁵⁰ Επιλέχθηκε, λοιπόν η ένταξη του νομοθετήματος που αφορά τη διατήρηση των τηλεπικοινωνιακών δεδομένων στον τρίτο πυλώνα της ΕΕ καθώς αφορά σε μεγάλο βαθμό την αστυνομική και δικαστική συνεργασία των κρατών-μελών σε ποινικές υποθέσεις και γενικότερα την αποτελεσματικότητα των διωκτικών αρχών σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Η πρόταση αφορούσε την αποθήκευση δεδομένων κίνησης και θέσης συμπεριλαμβανομένων και των δεδομένων των συνδρομητών και των χρηστών, τα οποία παράγονται στα πλαίσια της σταθερής ή κινητής τηλεφωνίας, των γραπτών μηνυμάτων και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ενώ εξαιρούσε τα δεδομένα περιεχομένου. Η διάρκεια φύλαξης των δεδομένων ανέρχονταν σε 12 έως 36 μήνες. Η πρόταση δεν προέβλεπε το ζήτημα της αποζημίωσης για τις δαπάνες που θα προκύψουν από την φύλαξη των δεδομένων.

Κύριο στόχο της πρότασης αποτελούσε η διευκόλυνση της αστυνομικής-δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις μέσω της εναρμόνισης των νομικών διατάξεων των κρατών-μελών που αφορά την διατήρηση τηλεπικοινωνιακών δεδομένων από παρόχους που προσφέρουν στο κοινό ηλεκτρονικές υπηρεσίες με σκοπό την πρόληψη, διερεύνηση, διαπίστωση και δίωξη αξιόποινων πράξεων. Σύμφωνα με την πρόταση αυτή, ο σκοπός αυτός θα επιτευχθεί με την εναρμόνιση των εσωτερικών

⁴⁹ 14390/05(Presse 296) Ανακοινωθέν Τύπου της 2696η Σύνοδος του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Βρυξέλλες, 1-2 Δεκεμβρίου 2005

⁵⁰ Διαβιβαστικό σημείωμα της Γαλλικής Δημοκρατίας, της Ιρλανδίας, του Βασιλείου της Σουηδίας, και του Ηνωμένου Βασιλείου, 8958/04, Βρυξέλλες 28-04-2004, Ιστοθέση:

[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/clis/cons_cons\(2004\)08958_/cons_cons\(2004\)08958_el.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/clis/cons_cons(2004)08958_/cons_cons(2004)08958_el.pdf)

νομοθεσιών κάθε κράτους-μέλους προς την κατεύθυνση της υποχρεωτικής προληπτικής διατήρησης τηλεπικοινωνιακών δεδομένων από τους παρόχους, εν αντιθέσει με το άρθρο 15 της Οδηγίας 2002/58/EK, όπου το κάθε κράτος-μέλος είχε την διακριτική ευχέρεια να διατηρήσει αυτά τα δεδομένα.

Η πρόταση τέθηκε σε ευρεία δημόσια διαβούλευση ενώ ανέκυψαν ζητήματα που αφορούσαν την αναλογικότητα του μέτρου εν όψει των σκοπών, τη συμβατότητά της με τις διατάξεις της ΕΣΔΑ καθώς και η ένταξη του νομικού της πλαισίου στα πλαίσια του τρίτου πυλώνα.⁵¹

B. Εκθέσεις και Γνωμοδοτήσεις ως προς τη σκοπιμότητα της θεσπίσεως της Οδηγίας 2006/24/EK.

Η πρόταση των εκπροσώπων της Γαλλίας, Σουηδίας, Ιρλανδίας, Ηνωμένου Βασιλείου όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο εισήχθη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Πολλά από τα κράτη-μέλη τάχθηκαν κατά της ανωτέρω προτάσεως, χαρακτηριστική ήταν αυτή της Γερμανίας, μέσω του ευρωβουλευτή της, Alexander Nuno Pickart Alvaro⁵², ο οποίος έκρινε ότι εσφαλμένα το νομοθετικό πλαίσιο της διατήρησης τηλεπικοινωνιακών δεδομένων αφορά τον τρίτο πυλώνα και όχι τον πρώτο πυλώνα. Ειδικότερα, επισήμανε ότι οι υποχρεώσεις τις οποίες εισάγει το προτεινόμενο μέτρο αφορά τους παρόχους των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και θίγει γενικότερα ζητήματα εσωτερικής αγοράς. Αντιθέτως, ο σκοπός της πρότασης είναι η πρόσβαση των διωκτικών αρχών στα αποθηκευμένα δεδομένα και η ανταλλαγή τους μεταξύ των κρατών-μελών, γεγονός που ανάγεται στον τρίτο πυλώνα. Παράλληλα κατατέθηκε πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πρόταση για μία Οδηγία περί της διατήρησης των δεδομένων⁵³. Παρόλα αυτά, ο ευρωβουλευτής της Γερμανίας υποστήριξε ότι η πρόταση αποτελεί παρέμβαση στα πλαίσια του κοινοτικού δικαίου, καθώς τροποποιεί το άρθρο 15 της Οδηγίας 2002/58/EK. Στις 27

51 Σύμφωνα με την γνωμοδότηση 9/2004 της Ομάδας εργασίας του άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/EK, η οποία υπέβαλε την πρόταση σε έλεγχο συμβατότητας με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ και αποφάνθηκε ότι το μέτρο αυτό δεν είναι συμβατό με την αρχή της αναλογικότητας. Ιστοθεση: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2004/wp99_en.pdf

52 Έγγραφο συνόδου, ΤΕΛΙΚΟ, A6-0174/2005, Έκθεση σχετικά με την πρωτοβουλία της Γαλλίας, της Ιρλανδίας, της Σουηδίας και τη Μ.Βρετανίας για μία απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου που αφορά την φύλαξη δεδομένων, των οποίων η επεξεργασία και διατήρηση σχετίζονται με την παροχή δημόσιων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή τα οποία υπάρχουν σε δημόσια δίκτυα επικοινωνίας, με σκοπό τη πρόληψη, διερεύνηση, διαπίστωση και δίωξη αξιολογίων πράξεων στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και η τρομοκρατία. Ιστοθεση: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2005-0174+0+DOC+PDF+V0//EL>

53 Άρθρο της ιστοσελίδας http://elawyer.blogspot.gr/2005_09_01_archive.html, 27-09-2005.

Σεπτεμβρίου 2005 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, δέχτηκε την πρόταση του ευρωβουλευτή και απέρριψε την ανωτέρω πρωτοβουλία.

Την 21-09-2005 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσε τη δική της πρόταση⁵⁴ για μία Οδηγία αναφορικά με την διατήρηση των τηλεπικοινωνιακών δεδομένων για σκοπούς αντιμετώπισης του εγκλήματος. Συγκεκριμένα η πρόταση αναφερόταν:

A. Στο χρονικό διάστημα διατήρησης των δεδομένων της σταθερής και κινητής τηλεφωνίας διατήρηση ενός έτους ενώ για τα δεδομένα ηλεκτρονικών επικοινωνιών διατήρηση⁵⁵ έξι μηνών.

B. Στις κατηγορίες των δεδομένων που αποθηκεύονται και που είναι απαραίτητα για την ανίχνευση και τον προσδιορισμό της πηγής, του προσορισμού, της ημερομηνίας, της ώρας, διάρκειας του είδους, του μηχανισμού και της θέσης του εξοπλισμού που αφορά την επικοινωνία.

Γ. Στο κόστος του μέτρου. Ειδικότερα αφορά το κόστος αποθήκευσης των δεδομένων με το οποίο επιβαρύνθηκαν οι πάροχοι προκειμένου να συμμορφωθούν με τις υποχρεώσεις διατήρησης δεδομένων και βαρύνει η επιστροφή του, τα κράτη-μέλη.

Δ. Σε Ρήτρα επανεξέτασης που αφορά την σύσταση επιτροπής με αρμοδιότητα την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της πρότασης. Πρόκειται για μία επιτροπή η οποία θα αξιολογεί την αποτελεσματικότητα του μέτρου. Η αξιολόγηση θα γίνει σε βάθος τριών ετών από τον χρόνο της εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών. Επιπλέον η επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο την αξιολόγησή της αναφορικά με τις επιπτώσεις της εφαρμογής της Οδηγίας στους καταναλωτές, προκειμένου να αποφασιστεί η τροποποίηση ή όχι των διατάξεών της.

Ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων⁵⁶ θεωρούσε ότι η Πρόταση αυτή σεβόταν τα θεμελιώδη δικαιώματα πλην όμως εντόπισε κάποια σημεία και εισηγήθηκε την τροποποίησή τους. Επιπλέον δεν είχε πειστεί απολύτως για την αναγκαιότητα της Οδηγίας και ζητούσε πρόσθετες ρητές εγγυήσεις για την προστασία των δεδομένων⁵⁷. Συγκεκριμένα ο Επόπτης κάνει ειδική μνεία στους δικαιούχους πρόσβασης στα αποθηκευμένα δεδομένα, αποκλείοντας το ενδεχόμενο πρόσβασης

⁵⁴ Πρόταση για Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διατήρηση δεδομένων που υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με παροχή δημόσιων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών για την τροποποίηση της Οδηγίας 2002/58/EK, Βρυξέλλες, 21.9.2005, 438 Τελικό, 2005/0182(COD), Ιστοθεση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005PC0438&from=en>

⁵⁵ Η Πρόταση αφορά «Δεδομένα» ηλεκτρονικών επικοινωνιών που πραγματοποιούνται πλήρως ή κυρίως με τη χρήση Πρωτοκόλλου του Διαδικτύου.

⁵⁶ Ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων, κ. Peter Hustinx είναι μονοπρόσωπο ανεξάρτητο όργανο, αρμόδιο για την προστασία προσωπικών δεδομένων στην Κοινότητα, κατέθεσε τη Γνώμη του για την πρόταση Οδηγίας

⁵⁷ Γνωμοδότηση του Ευρωπαίου Επόπτη Προστασίας Δεδομένων όσον αφορά την πρόταση για μία Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διατήρηση των δεδομένων τα οποία υποβλήθηκαν σε επεξεργασία σχετική με την παροχή δημοσίων υπηρεσιών της Οδηγίας 2002/58/EK. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων C 298/1 29.11.2005, Ιστοθεση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2005:298:FULL&from=de>

από τους παρόχους. Επιπλέον, προτείνει η πρόσβαση των διωκτικών αρχών να γίνεται μόνο σε περίπτωση συγκεκριμένου σοβαρού ποινικού αδικήματος και όχι για «αλιευτικές επεξεργασίες» ή για «εξόρυξη δεδομένων». Επίσης, ο Επόπτης ζητά η πρόσβαση στα διατηρούμενα δεδομένα να υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο και να γίνεται μνεία ως προς την προστασία προσωπικών δεδομένων. Ένα άλλο ζήτημα που θίγει αφορά τις κατηγορίες δεδομένων, ενώ επισημαίνεται ότι η Οδηγία δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται σε δεδομένα που αποκαλύπτουν το περιεχόμενο μιας επικοινωνίας. Επιπρόσθετα, γίνεται ειδική μνεία ως προς το ζήτημα των περιόδων διατήρησης και διαγραφής των δεδομένων μετά την λήξη των περιόδων αυτών. Όσον αφορά την επιστροφή του κόστους στους παρόχους, υποστηρίζει πως θα πρέπει να υπάρχει αναλογία των μέτρων ασφαλείας των αρχείων και του κόστους των μέτρων αυτών. Ζητά, ακολούθως να διευκρινιστούν τα ελάχιστα τεχνικά πρότυπα που θεωρούνται απαραίτητα για την ασφάλεια των δεδομένων. Τέλος, όσον αφορά την αξιολόγηση του μέτρου από την Επιτροπή, ο Επόπτης ζητά να διενεργείται ανά διετία(και όχι ανά τριετία είχε προταθεί αρχικώς) ενώ η Επιτροπή οφείλει να προβαίνει σε τροποποίηση της Οδηγίας εφόσον απαιτείται.

Αναφορικά με την διατήρηση δεδομένων, γνωμοδότηση⁵⁸ της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 υποστήριζε ότι η διατήρηση δεδομένων έρχεται σε αντίθεση με το θεμελιώδες δικαίωμα του απορρήτου των επικοινωνιών καθώς και με το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής⁵⁹. Επιπλέον υποστήριζε πως μπορούν να ληφθούν άλλα κατάλληλα μέτρα για ανακριτικούς σκοπούς που επεμβαίνουν με ηπιότερο τρόπο στα ατομικά δικαιώματα.⁶⁰ Η Ομάδα εργασίας του άρθρου 29 πρότεινε να υπάρχει σαφής καθορισμός για το ποιοι πάροχοι υπηρεσιών εντάσσονται στην υποχρέωση διατήρησης. Επίσης, έθιξε το ζήτημα των συστημάτων αποθήκευσης, επισημαίνοντας πως άλλα συστήματα αποθήκευσης δεδομένων θα υπάρχουν για τα δεδομένα που εξυπηρετούν τους σκοπούς δημόσιας τάξεως και άλλα για τους επιχειρηματικούς σκοπούς των παρόχων. Τέλος, αναφέρθηκε και στο κόστος

58 Γνώμη αριθ. 4/2205 της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29, σχετικά με την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διατήρηση δεδομένων που υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή δημόσιων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και για την τροποποίηση της Οδηγίας 2002/58/EK (COM (2005) 438 τελικό της 21.09.2005), εξέδωθη την 21η Οκτωβρίου 2005, Ιστοθεση: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2005/wp113_el.pdf

59 Άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, ΣΕΛ.11, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Ιστοθεση: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ELL.pdf

60 Η Ομάδα Εργασίας αναφέρεται στην διαδικασία «ταχείας ψύξης» (quick freeze procedure), κατά την οποία οι πάροχοι δεν υποχρεούνται σε αποθήκευση των δεδομένων κίνησης, Γνώμη αρ. 113/2005 της Ομάδας εργασίας του άρθρου 2, σχετικά με την πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διατήρηση δεδομένων που υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή δημόσιων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και για την τροποποίηση της Οδηγίας 2002/58/EK (COM (2005) 438 τελικό της 21.09.2005), εξέδωθη την 21η Οκτωβρίου 2005, Ιστοθεση: https://www.eerstekamer.nl/eu/documenteu/opinion_113/2005_opinion_113_2005_on_the/f=vjm1invkcfv1.pdf

της διατήρησης των δεδομένων, εξηγώντας πως οι επιπλέον δαπάνες για τους παρόχους τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών θα βαραίνουν τα κράτη-μέλη.

Γ. Το τελικό κείμενο της Οδηγίας 2006/24/EK

Πριν την κατάθεση του τελικού κείμενου της Οδηγίας προς ψήφιση κατατέθηκαν μία σειρά από γνωμοδοτήσεις όπως αυτή του Ευρωπαϊού Επόπτη Προσωπικών δεδομένων⁶¹, αυτή της Επιτροπής Βιομηχανίας, Έρευνας και Ενέργειας, αυτή της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής⁶² και σειρά εισηγήσεων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σε αντίθεση με το Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο δεν σημειώθηκε η αναμενόμενη σύμπνοια απόψεων και έτσι το κείμενο που τελικά ψηφίστηκε αποτελεί προϊόν συμβιβασμού των Υπουργών Δικαιοσύνης των κρατών-μελών και λιγότερο συμφωνία. Οι τροποποιήσεις του Κοινοβουλίου δεν έγιναν δεκτές από το Συμβούλιο. Η πιο έντονη διαφωνία υπήρχε σχετικά με τον χρόνο διατήρησης των δεδομένων. Αργότερα, κατατέθηκαν από το Συμβούλιο τροποποιήσεις που αφορούσαν την πρόταση της Επιτροπής. Παρ' όλες τις αντιδράσεις, το κείμενο της Οδηγίας, όπως υποβλήθηκε από το Συμβούλιο, ψηφίστηκε από το Κοινοβούλιο. Στις 21-02-2006 με ελάχιστες τροποποιήσεις, το κείμενο εγκρίθηκε και από το Συμβούλιο της ΕΕ ως τελικό κείμενο της Οδηγίας. Η Οδηγία τελικώς κυρώθηκε την 15-03-2006 και δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ στα 13-04-2006.⁶³

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Ανάλυση της Οδηγίας 2006/24/EK

Η Οδηγία 2006/24/EK εισάγει νομοθετικά την υποχρέωση των παρόχων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών προς αποθήκευση των δεδομένων κίνησης και θέσης πέραν των χρονικών διαστημάτων που ήταν έως τώρα απαραίτητα για τους λόγους

⁶¹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Έκθεση Α6-0365/71, Περί διατήρησης δεδομένων που αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών προσβάσιμο στο κοινό. Ιστοθεση: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rapports/2005/0365/amendements/P6_AMA\(2005\)0365\(071-081\)_EL.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rapports/2005/0365/amendements/P6_AMA(2005)0365(071-081)_EL.pdf)

⁶² Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διατήρηση δεδομένων που υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή δημόσιων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και για την τροποποίηση της Οδηγίας 2002/58/EK. C69/16 21-03-2006. Ιστοθεση: http://publications.europa.eu/resource/cellar/48b38ec3-9c90-4431-bf40-89bd19609c19.0004.03/DOC_1

⁶³ Σύμφωνα με το άρθρο 16 της Οδηγίας 2006/24/EK, τίθεται σε ισχύ από την εικοστή (20) μέρα από τη δημοσίευσή της.

χρέωσης⁶⁴. Η αποθήκευση των δεδομένων αυτών αφορά και τις αναπάντητες κλήσεις ενώ δεν αφορά το περιεχόμενο των επικοινωνιών.⁶⁵ Η Οδηγία αναφέρεται αναλυτικά στα διατηρούμενα δεδομένα ως εξής:

- Όσον αφορά την σταθερή τηλεφωνία καθώς και την κινητή τηλεφωνία, δεδομένα νοούνται: ο τηλεφωνικός αριθμός του καλούντος και του καλούμενου, το όνομα και η διεύθυνση του συνδρομητή, ο κωδικός ταυτότητας χρήστη ο τηλεφωνικός αριθμός του χρήστη, ο κωδικός θέσης κινητού τηλεφώνου κατά την έναρξη και καθ' όλη τη διάρκεια της τηλεφωνίας, η ημερομηνία και ώρα της έναρξης και λήξης της τηλεφωνίας, η χρησιμοποιηθείσα τηλεφωνική υπηρεσία, η διεθνής ταυτότητα του συνδρομητή και εξοπλισμού κινητής τηλεφωνίας (IMSI και IMEI) του καλούντος και του καλούμενου.
- Όσον αφορά την τηλεφωνία μέσω διαδικτύου (διαδίκτυο και ηλεκτρονικό ταχυδρομείο) δεδομένα νοούνται: ο αποδοθείς κωδικός ταυτότητας χρήστη, ο κωδικός ταυτότητας χρήστη ή αριθμός τηλεφώνου σκοπούμενου αποδέκτη διαδικτυακής τηλεφωνικής κλήσης, το ονοματεπώνυμο και η διεύθυνση του συνδρομητή ή εγγεγραμμένου χρήστη στο οποίο έχει δοθεί κατά το χρόνο επικοινωνίας διεύθυνση IP, ο κωδικός ταυτότητας χρήστη του σκοπούμενου αποδέκτη ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, η ψηφιακή συνδρομητική γραμμή (DSL)⁶⁶.

Η Οδηγία υποχρεώνει τα κράτη-μέλη να διασφαλίσουν ότι οι προαναφερθείσες κατηγορίες δεδομένων θα διατηρούνται για χρονικό διάστημα όχι μικρότερο του εξαμήνου και σε κάθε περίπτωση όχι μεγαλύτερο της διετίας από την ημερομηνία της κοινωνίας.⁶⁷ Επιπλέον προβλέπει πως εάν κάποιο κράτος-μέλος αντιμετωπίζει ιδιάζουσες συνθήκες που δικαιολογούν περιορισμένη παράταση του ανώτατου επιτρεπομένου χρονικού διαστήματος διατήρησης κατά το άρθρο 6 μπορεί να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα. Αρκεί να ειδοποιεί πάραυτα την Επιτροπή και να ενημερώνει τα λοιπά κράτη-μέλη σχετικά με τα μέτρα που πήρε και τους λόγους για τους οποίους

⁶⁴ Άρθρο 3 της Οδηγίας 2006/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της ΕΕ, της 15 Μαρτίου 2006, για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της Οδηγίας 2002/58/EK, Επίσημη Εφημερίδα, L 105/54, 13.4.2006, Ιστοθεση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0024&from=el>

⁶⁵ Άρθρο 2 παράγραφος 2α και άρθρο 5 παράγραφος 2 τη Οδηγίας 2006/24/EK.

⁶⁶ Άρθρο 5 παράγραφος 1 της Οδηγίας 2006/24/EK

⁶⁷ Άρθρο 6 της Οδηγίας 2006/24/EK

τα πήρε.⁶⁸ Ο σκοπός της ρύθμισης είναι η διασφάλιση της ανά πάσα στιγμής ευχερούς πρόσβασης των διωκτικών αρχών στα προαναφερόμενα δεδομένα, για τις ανάγκες της διερεύνησης, εξιχνίασης και δίωξης σοβαρών ποινικών αδικημάτων, όπως η τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα⁶⁹. Η Οδηγία προβλέπει επίσης ότι για τα υπό διατήρηση δεδομένα πρέπει να τηρούνται κάποιες αρχές ασφαλείας από τους παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Έτσι απαιτείται τα διατηρούμενα δεδομένα να είναι ίδιας ποιότητας και να τυγχάνουν της αυτής προστασίας και ασφάλειας με τα δεδομένα που περιέχει το διαθέσιμο στο κοινό ή δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών. Γίνεται επίσης αναφορά στην ανάγκη λήψης τεχνικών και οργανωτικών μέτρων για την προστασία των δεδομένων κατά τυχαίας ή παράνομης καταστροφής τους ή τυχαίας απώλειας, αλλοίωσης, μη εξουσιοδοτημένης ή παράνομης αποθήκευσης, επεξεργασίας, πρόσβασης ή αποκάλυψης αλλά και για να διασφαλιστεί ότι στα δεδομένα έχει πρόσβαση μόνο ειδικά εξουσιοδοτημένο προσωπικό και τα δεδομένα να καταστρέφονται στο τέλος του χρονικού διαστήματος διατήρησης εκτός από εκείνα στα οποία έχει αποκτηθεί πρόσβαση και τα οποία έχουν φυλαχτεί.⁷⁰ Σε κάθε περίπτωση πάντως τα διατηρούμενα δεδομένα και κάθε άλλη πληροφορία σχετικά με αυτά πρέπει να μπορούν να διαβιβαστούν κατόπιν αιτήματος στις αρμόδιες αρχές χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.⁷¹ Τέλος, ως μέρος της γενικότερης προστασίας των δεδομένων από παράνομες προσβάσεις και επεξεργασίες ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο άρθρο 13 παρ. 2 της Οδηγίας, αναφορικά με την υποχρέωση των κρατών-μελών στην εφαρμογή αναλογικών αποτρεπτικών και αποτελεσματικών μέτρων σχετικών με την απόδοση ποινικών ευθυνών και κυρώσεων ιδίως σε ότι αφορά εκ προθέσεως παράνομες προσπελάσεις και μεταφορές των διατηρούμενων δεδομένων.

Ι.ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2006/24/ΕΚ

Σύμφωνα με την Οδηγία προβλέπεται η υποχρεωτική και καθολική διατήρηση των δεδομένων επικοινωνίας για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα προς διασφάλιση ότι τα δεδομένα αυτά είναι διαθέσιμα για «τους σκοπούς της διερεύνησης, διαπίστωσης και

⁶⁸ Άρθρο 12 της Οδηγίας 2006/24/ΕΚ

⁶⁹ Αιτιολογική σκέψη 6 της Οδηγίας 2006/24/ΕΚ

⁷⁰ Άρθρο 7 της Οδηγίας 2006/24/ΕΚ.

⁷¹ Άρθρο 8 της Οδηγίας 2006/24/ΕΚ.

δίωξης σοβαρών ποινικών αδικημάτων, όπως αυτά ορίζονται βάσει του εθνικού δικαίου των κρατών-μελών.⁷² Η Οδηγία αυτή έρχεται σε αντίθεση με την Οδηγία 2002/58/EK καθότι σύμφωνα με το άρθρο 6 αυτής, η συλλογή και η αποθήκευση δεδομένων επικοινωνίας επιτρέπεται μόνο για σκοπούς που συνδέονται με την ίδια την επικοινωνίας καθώς και για λόγους χρέωσής της για χρονικό διάστημα αναγκαίο για την εκπλήρωση των εν λόγω σκοπών. Επιπλέον στο άρθρο 15 παρ.1 της Οδηγίας 2002/58/EK αναφέρεται η ευχέρεια και όχι η υποχρέωση των κρατών-μελών να θεσμοθετούν μέτρα διατήρησης δεδομένων. Η Οδηγία 2002/58/EK δεν αναφέρεται στο είδος των δεδομένων, πράγμα το οποίο ορίζεται σαφέστατα στην Οδηγία 2006/24/EK. Επιπλέον, για πρώτη φορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζεται σε Οδηγία η διατήρηση δεδομένων για τους σκοπούς διαφύλαξης της δημόσιας ασφάλειας και την πρόληψη, διερεύνηση και δίωξη ποινικών αδικημάτων.

Ένα άλλο ζήτημα που τίγεται είναι η αοριστία της Οδηγίας 2006/24/EK όσον αφορά τα «σοβαρά ποινικά αδικήματα». Στην Οδηγία δεν προσδιορίζονται με σαφήνεια ποια είναι αυτά τα ποινικά αδικήματα με αποτέλεσμα κάθε κράτος-μέλος να μην υφίσταται ορθή αξιολόγηση από κάθε κράτος-μέλος αναφορικά με το μέγεθος της τρομοκρατικής απειλής, ικανή να οδηγήσει τον εκάστοτε εθνικό νομοθέτη σε διεύρυνση του καταλόγου των ποινικών αδικημάτων, ούτως ώστε να μην προσβάλλονται τα δικαιώματα των πολιτών όπως το δικαίωμα του απορρήτου των επικοινωνιών, της ελευθερίας της έκφρασης και άλλα. Παράλληλα δημιουργείται δυσχέρεια και στο ζήτημα της διασυνοριακής συνεργασία σε θέματα διατήρησης και ανταλλαγής δεδομένων αφού η εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών-μελών δεν καθίσταται εφικτή.

Η Ομάδα 29 τόσο στην πρώτη της γνωμοδότηση ⁷³ όσο και τη γνωμοδότηση που εξέδωσε μετά την ψήφιση της Οδηγίας 2006/24/EK ⁷⁴, υποστηρίζει ότι η Οδηγία προσβάλλει θεμελιώδη δικαιώματα και συντελεί στην καταπάτηση της καθημερινής ζωής του πολίτη. Επίσης, πιστεύει πως η Οδηγία καταπατά θεμελιώδεις αξίες και ελευθερίες των ευρωπαίων πολιτών. Συμπληρώνει την γνωμοδότησή της με προτάσεις αφ' ενός ως προς τη μεταφορά των διατάξεων της Οδηγίας με ενιαίο τρόπο

⁷² Άρθρο 1 της Οδηγίας 2006/24/EK

⁷³ Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διατήρηση δεδομένων που υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή δημόσιων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και για την τροποποίηση της Οδηγίας 2002/58/EK {SEC (2005) 1131}, Βρυξέλλες 21.9.2005 COM(2005) 438 τελικό, Ιστοθεση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005PC0438&from=EL>

⁷⁴ Γνώμη σχετικά με την Οδηγία 2006/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαθέσιμων στο κοινό ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/EK, 654/06/EL WP119, 25.03.2006, Ιστοθέση: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2006/wp119_el.pdf

αφ' ετέρου ως προς τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Προτείνει λοιπόν μία σειρά από μέτρα απαραίτητα για την διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων στα πλαίσια των διατάξεων της Οδηγίας. Σύμφωνα με την άποψη που εξέφρασε η Ομάδα 29, η ενιαία και σύμφωνη με τις απαιτήσεις του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ μεταφορά των διατάξεων της οδηγίας, απαιτείται να διασφαλίζει ότι:

Α) Η τήρηση των δεδομένων δικαιολογείται μόνο για ειδικούς σκοπούς. Συνεπώς, ο όρος «σοβαρό αδίκημα» θα πρέπει να ορίζεται και να περιγράφεται με σαφήνεια.

Β) Τα δεδομένα θα πρέπει να είναι διαθέσιμα μόνο σε ειδικά διορισμένες Αρχές επιβολής του Νόμου.

Γ) Τα υπό διατήρηση δεδομένα θα πρέπει να τηρούνται στο ελάχιστο.

Δ) Η διερεύνηση, διαπίστωση και δίωξη των αδικημάτων που αναφέρονται στην Οδηγία δεν θα πρέπει να συνεπάγεται ευρείας κλίμακας άντληση δεδομένων που να βασίζεται στα διατηρούμενα δεδομένα, όσον αφορά τις συνθήκες ταξιδιού και επικοινωνίας πολιτών που δεν θεωρούνται ύποπτοι από τις Αρχές επιβολής του Νόμου.

Ε) Η πρόσβαση στα δεδομένα θα πρέπει να επιτρέπεται από δικαστική αρχή με την επιφύλαξη χωρών όπου συγκεκριμένη δυνατότητα πρόσβασης επιτρέπεται από το Νόμο και υπόκειται σε ανεξάρτητη εποπτεία.

ΣΤ) Οι πάροχοι δημόσιων Υπηρεσιών ή δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών να μην έχουν το δικαίωμα να επεξεργάζονται για άλλους σκοπούς, ιδίως δικούς τους, δεδομένα που τηρούνται αποκλειστικά για σκοπούς δημόσιας τάξης σύμφωνα με τη σχετική Οδηγία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε μία έκθεση αξιολόγησης της Οδηγίας 2006/24/EK στη οποία παραθέτει μία σειρά από συμπεράσματα. Τα συμπεράσματα αναφέρονται ακολούθως:⁷⁵

- Τα περισσότερα κράτη-μέλη συμφωνούν για την αναγκαιότητα της διατήρησης δεδομένων για την επιβολή του Νόμου, την προστασία των θυμάτων και τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης.
- Υπάρχουν σημαντικές διαφορές στην ενσωμάτωση της σχετικής Οδηγίας 2006/24/EK όπως για παράδειγμα τα χρονικά διαστήματα διατήρησης ποικίλλουν μεταξύ 6 μηνών και 2 ετών, ενώ και οι σκοποί για τους οποίους

⁷⁵ Αξιολόγηση της Οδηγίας 2006/24/EK από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, IP/11/484, Ιστοθεση: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-484_el.htm

δύναται να αποκτηθεί πρόσβαση στα δεδομένα, η χρήση των δεδομένων καθώς και οι νομικές διαδικασίες για πρόσβαση στα δεδομένα, ποικίλλουν σημαντικά.

- Οι δυσκολίες εναρμόνισης της Οδηγίας στις εθνικές νομοθεσίες μπορεί να δημιουργήσει δυσκολίες στους παρόχους υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών και ιδίως στους μικρούς παρόχους. Η αποζημίωση των παρόχων στην Ε.Ε για τις δαπάνες διατήρησης και παροχής πρόσβασης στα δεδομένα ποικίλλει.
- Αναγνωρίζεται ότι η διατήρηση δεδομένων αποτελεί περιορισμό του δικαιώματος στην προστασία της ιδιωτικής ζωής. Και γι' αυτό η Επιτροπή θα εξετάσει μια αυστηρότερη ρύθμιση της αποθήκευσης, της πρόσβασης και της χρήσης διατηρούμενων δεδομένων.

Η δημοσίευση της έκθεσης είχε σαν σκοπό να τονίσει την αναγκαιότητα των ρυθμίσεων για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας.⁷⁶

II.OI ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΨΗΦΙΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2006/24/ΕΚ.

Η βιομηχανία των τηλεπικοινωνιών είχε από την αρχή εκφράσει την αντίρρησή της στην υποχρεωτική διατήρηση των δεδομένων, καθώςσον όχι μόνο αναγκάζεται να επενδύσει τεράστια χρηματικά ποσά σε εξοπλισμό αποθήκευσης αλλά αλλοιώνεται και η σχέση της με τους πελάτες της, αφού θα την αντιμετωπίζουν επιφυλακτικά, ως τον συνεργάτη της αστυνομίας. Επιπλέον, η υποχρεωτική διατήρηση δεδομένων στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης οδηγεί σε στρεβλώσεις του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Έντονη αντίδραση προκάλεσε η ψήφιση της Οδηγίας στα κράτη-μέλη της ΕΕ. Συγκεκριμένα στο εσωτερικό της Γερμανίας, αποδοκιμάστηκε η παρατηρημένη τάση δικαιολόγησης της επεξεργασίας των δεδομένων όλων των πολιτών και η

⁷⁶ Η αρμόδια για τις Εσωτερικές Υποθέσεις, Επίτροπος Cecilia Malmström υποστήριξε ότι υπάρχουν διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών όταν πρόκειται για το σκοπό, τις περιόδους διατήρησης, τις διαδικασίες και τις προϋποθέσεις για την πρόσβαση, την επιστροφή των δαπανών των φορέων και πόσο συχνά τα κράτη-μέλη έχουν πρόσβαση σε δεδομένα και τι είδους δεδομένα χρησιμοποιούν. Γι αυτό λοιπόν προτείνει την τροποποίησή της. Ιστοθεση: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-11-280_en.htm

αντιμετώπισή του ως εν δυνάμει «ύποπτοι». Μία τέτοια στάση αναστρέφει το «τεκμήριο της αθωότητας».

Έπειτα από μακρές και έντονες διαμάχες αναφορικά με τα δικαιώματα των Γερμανών Πολιτών, με το σκεπτικό ότι θα διευκολύνει τις γερμανικές αρχές στην προσπάθειά τους για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και των σοβαρών εγκλημάτων εγκρίθηκε σχετικός Νόμος για την διατήρηση των δεδομένων, όπου σύμφωνα με αυτόν οι γερμανικές εταιρείες τηλεπικοινωνιών θα υποχρεούνται να διατηρούν δεδομένα τηλεφώνων και internet για διάστημα μέχρι 10 εβδομάδων, ενώ μέσω αυτού ορίστηκε συγκεκριμένη λίστα των «σοβαρών εγκλημάτων» για τα οποία

θα διατηρούνται τα δεδομένα.⁷⁷ Επιπλέον, τα δεδομένα θέσης θα μπορούν να αποθηκευτούν για χρονικό διάστημα τεσσάρων εβδομάδων και τα mails εξαιρούνται από τις νέες διατάξεις. Τέλος, τα κέντρα διατήρησης των δεδομένων θα πρέπει να βρίσκονται υποχρεωτικά στη Γερμανία.⁷⁸ Ο Νόμος αυτός έφερε πολλές αντιδράσεις και στο Γερμανικό Κοινοβούλιο αλλά και διάφορες μη κυβερνητικές Οργανώσεις ετοιμάζονται να προσφύγουν

Η Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29, στην γνωμοδότησή της⁷⁹, υπογραμμίζει την ιστορική σημασία της Οδηγίας αλλά επισημαίνει και τους κινδύνους όσον αφορά τις ελευθερίες των πολιτών. Η Οδηγία υστερεί τόσο σε επίπεδο ερμηνείας όσο και σε επίπεδο ενσωμάτωσής της στο εθνικό επίπεδο των κρατών-μελών της ΕΕ, ενώ σε συνδυασμό με την έλλειψη μέτρων ασφαλείας, μπορεί να πλήττει και άλλες ελευθερίες των πολιτών όπως το απόρρητο της επικοινωνίας και η ιδιωτικότητα των πολιτών. Στην γνωμοδότησή της προτείνει 8 σημεία που θα πρέπει να σεβαστούν οι νομοθέτες των κρατών-μελών :**α)** περιορισμός του σκοπού (περιγραφή του όρου «σοβαρό αδίκημα»), **β)** περιορισμός της πρόσβασης και του όγκου δεδομένων διατήρησης, **γ)** Ελαχιστοποίηση δεδομένων (έλεγχος αναγκαιότητας διατηρούμενων δεδομένων), **δ)** μη χρήση μεθόδων ευρείας έρευνας (data mining) σε σχέση με δεδομένα «μη υπόπτων», **ε)** εγγύηση πρόσβασης στα συγκεκριμένα δεδομένα μόνο δικαστικών ή γενικότερα αρμόδιων αρχών, **στ)** συγκεκριμενοποίηση των λόγων διατήρησης προκειμένου οι πάροχοι να διατηρούν τα δεδομένα μόνο για τους λόγους δημόσιας ασφάλειας, **ζ)** διαχωρισμός των συστημάτων διατήρησης των δεδομένων

77 Άρθρο του Mirko HOHMANN, 16-10-2015, Lawfareblog, Ιστοθεση: <https://lawfareblog.com/german-bundestag-passes-new-data-retention-law>

78 Άρθρο της Caroline COPLEY, 16-10-2015, Reuters, Ιστοθεση: <http://www.reuters.com/article/us-germany-data-idUSKCN0SA0YH20151016>

79 Γνώμη 3/2006 σχετικά με την οδηγία 2006/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαθέσιμων στο κοινό ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/EK Ιστοθεση: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2006/wp119_el.pdf, 25.03.2006, WP 119.

που αφορούν τους σκοπούς δημόσιας τάξης από εκείνα τα συστήματα που αφορούν τους επιχειρηματικούς σκοπούς, η) Υποχρεωτικά τεχνικά και οργανωτικά μέτρα ασφαλείας.

Οι εκπρόσωποι της Ιρλανδίας και της Σλοβακίας καταψήφισαν την Οδηγία, όχι επειδή διαφωνούσαν με το μέτρο αλλά γιατί απαιτούσαν πιο αυστηρά μέτρα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Η Πολωνία, επίσης διαφώνησε με τους χρόνους διατήρησης, ζητώντας διατήρηση δεδομένων για 15 έτη. Στις αντιδράσεις των κρατών συγκαταλέγονται και οι δηλώσεις των 16 Κρατών-Μελών για αναβολή της εφαρμογής της ως προς τη διατήρηση των δεδομένων επικοινωνίας που αφορούν την πρόσβαση στο διαδίκτυο και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τηλεφωνίας μέσω διαδικτύου.⁸⁰ Η Αυστρία, η Ελλάδα, οι Κάτω Χώρες, η Σλοβενία, η Πολωνία και η Γερμανία δήλωσαν ότι θα αναβάλουν την εφαρμογή για 18 μήνες κατ' ανώτατο όριο μετά την ημερομηνία έναρξης της Οδηγίας (3.5.2006). Η Εσθονία, η Τσεχία και το Βέλγιο δήλωσαν ότι θα αναβάλουν την εφαρμογή για διάστημα 36 μηνών. Το Ηνωμένο Βασίλειο, η Κύπρος, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Σουηδία και η Φινλανδία δήλωσαν ότι θα αναβάλουν την εφαρμογή, χωρίς να προσδιορίσουν το χρονικό διάστημα. Η Λετονία δήλωσε ότι θα αναβάλει την εφαρμογή έως τις 15.3.2009.

Στην Οδηγία 2006/24/EK αντιτάχθηκαν επίσης και διάφορες μη κυβερνητικές οργανώσεις (Μ.Κ.Ο), όπως η International Privacy. Η συγκεκριμένη οργάνωση τάχθηκε κατά του μέτρου μέσω μιας επιστολής που έστειλε στα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στην επιστολή αναφερόταν εμπεριστατωμένα ότι η Οδηγία παραβίαζε την ιδιωτικότητα της επικοινωνίας και την αρχή της αναλογικότητας.⁸¹ Στην Ελλάδα, η πρωτοβουλία digitalrights.gr⁸² προώθησε ένα κείμενο με τίτλο “Διακήρυξη για τα δικαιώματα του πολίτη στον ψηφιακό κόσμο” ανοιχτή σε υπογραφές, που αναφερόταν στην απόσυρση ή ακύρωση της Οδηγίας.

⁸⁰ Άρθρο 15 §2 της Οδηγίας 2006/24/EK, Επίσημη Εφημερίδα L 105/54, 13.4.2006

⁸¹ Comparison between US and European anti-terror policies, Ιστοθεση: <https://edri.org/edriagramnumber4-1comparison/>,

⁸² Η πρωτοβουλία digitalrights.gr είναι μία γνωστή ομάδα προώθησης των δικαιωμάτων σε συνθήκες Κυβερνοχώρου. Μεγάλη της νίκη υπήρξε η καταψήφιση από την Ευρωβουλή της πρότασης οδηγίας για τις πατέντες λογισμικού (δρώντας μαζί με την μητρική οργάνωση European Digital Rights-EDRI), Ιστοθεση : http://elawyer.blogspot.gr/2006/01/blog-post_113865140862238842.html, 30-01-2006, e-Lawer

III. Η ΑΠΟ 08-04-2014 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΥΡΟΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2006/24/EK.

Το Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης με την από 08-04-2014 Απόφασή⁸³ του που εκδόθηκε στη δικαστική διαμάχη που ανέκυψε μεταξύ Digital Rights Ireland, Seitlinger και λοιπών κήρυξε άκυρη⁸⁴ την Οδηγία 2006/24/EK για την διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών. Η κήρυξη της ακυρότητας αρχίζει να ισχύει από την έναρξη ισχύος της οδηγίας καθότι το Δικαστήριο δεν περιόρισε χρονικά την απόφασή του. Η Οδηγία αυτή συνάντησε σφοδρές αντιδράσεις, διότι θεωρήθηκε ότι οδηγεί σε συστηματική παρακολούθηση των χρηστών υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και ότι παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας καθόσον η διατήρηση αφορά στο σύνολο των χρηστών και όχι μόνο στα δεδομένα χρηστών που φέρονται ως ύποπτοι. Το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο με απόφασή του στις 02-03-2010 έκρινε ως αντισυνταγματικό το Νόμο, με τον οποίο επιχειρήθηκε η ενσωμάτωση της Οδηγίας στη Γερμανία⁸⁵. Ακολούθως, το Ανώτατο Δικαστήριο της Ιρλανδίας και το Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο της Αυστρίας απηύθυναν ερωτήματα προς το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με θέμα την Οδηγία 2006/24/EK⁸⁶. Με τις προτάσεις του, ο Γενικός Εισαγγελέας υποστήριξε ότι η Οδηγία συνιστά επέμβαση στην άσκηση του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής ζωής, διότι η συλλογή των τηλεπικοινωνιακών δεδομένων δημιουργεί τις προϋποθέσεις αναδρομικού ελέγχου τόσο των προσωπικών όσο και των επαγγελματικών δραστηριοτήτων των πολιτών της Ένωσης και η γενικευμένη αυτή αίσθηση επιτήρησης θέτει το ζήτημα της διάρκειας των

⁸³ Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Απριλίου 2014 «Ηλεκτρονικές επικοινωνίες-Οδηγία 2006/24/EK-Διαθέσιμες στο κοινό υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών-Διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία στο πλαίσιο της παροχής τέτοιων υπηρεσιών-Κύρος-Άρθρα 7,8 και 11 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιστοθεση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0293&from=EL>

⁸⁴ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ.54/14 του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 8-4-2014, Απόφαση στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-293/12 και C-594/12 Digital Rights Ireland Seitlinger κ.λπ

⁸⁵ Απόφαση του Δικαστηρίου Γερμανίας, [BVerfG, 1 BvR 256/08 vom 2.3.2010, Absatz-Nr. (1 -345)] Ιστοθεση: http://www.bverfge.de/entscheidungen/rs20100302_1bvr025608.html

⁸⁶ Το ανώτατο Δικαστήριο(High Court) της Ιρλανδίας και το Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο(Verfassungsgerichtshof) της Αυστρίας απηύθυναν προδικαστικά ερωτήματα προς το Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης στις υποθέσεις C-293/12 και C-594/12 Ιστοθέση <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0293&from=EL>

διατηρούμενων δεδομένων. Επισημάνει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης θα μπορούσε να ορίσει τις θεμελιώδεις αρχές βάσει των οποίων πρέπει να καθοριστούν οι ελάχιστες εγγυήσεις σχετικά με την πρόσβαση στα συλλεγόμενα και διατηρούμενα δεδομένα, με υψηλότερο βαθμό ακρίβειας, σε σχέση με τη φράση «σοβαρά ποινικά αδικήματα» και ότι θα έπρεπε να προβλέπονται μια σειρά από εγγυήσεις και συγκεκριμένα, να δώσει κατευθύνσεις όσον αφορά τη ρύθμιση της εγκρίσεως της πρόσβασης στα συλλεγόμενα και διατηρούμενα δεδομένα, ώστε να προβλέπεται δυνατότητα πρόσβασης **μόνο για τις δικαστικές ή έστω τις ανεξάρτητες αρχές**. Περαιτέρω, να προβλέπεται η δυνατότητα των κρατών μελών να προβλέπουν εξαιρέσεις από την πρόσβαση στα δεδομένα υπό ορισμένες εξαιρετικές προϋποθέσεις και να υποχρεούνται οι εθνικές αρχές στις οποίες επιτρέπεται η πρόσβαση στα δεδομένα, αφενός να διαγράφουν τα δεδομένα, όταν εξαντληθεί η χρησιμότητα τους και, αφετέρου, να ενημερώνουν τα πρόσωπα που θίγονται από την πρόσβαση, τουλάχιστον εκ των υστέρων. Ακόμα, υποστήριξε ότι δεν υφίσταται λόγος που να δικαιολογεί επαρκώς τον καθορισμό της διάρκειας διατηρήσεως των δεδομένων για χρονικό διάστημα πέραν του έτους.

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συντάχθηκε με τις θέσεις αυτές και δέχτηκε ότι η διατήρηση των δεδομένων αφορά κατά τρόπο ευθύ και συγκεκριμένο την ιδιωτική ζωή αλλά και τα δικαιώματα που κατοχυρώνει το άρθρο 7 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Ακολούθως εξέτασε το κύρος της Οδηγίας με βάση τα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη. Όπως αναφέρει, «η επέμβαση που συνεπάγεται η οδηγία στα θεμελιώδη δικαιώματα που καθιερώνουν τα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη έχει όπως τόνισε και ο γενικός εισαγγελέας, μεταξύ άλλων, στα σημεία 77 και 80 των προτάσεών του, τεράστιο εύρος και πρέπει να θεωρηθεί ως ιδιαίτερος σοβαρή. Πέραν τούτου, το γεγονός ότι η διατήρηση δεδομένων και η εν συνεχεία χρήση τους πραγματοποιούνται χωρίς ο συνδρομητής ή ο εγγεγραμμένος χρήστης να ενημερώνονται σχετικώς μπορεί να προκαλέσει στα οικεία πρόσωπα, όπως επισημάνει ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 52 και 72 των προτάσεών του, την αίσθηση ότι η ιδιωτική τους ζωή αποτελεί το αντικείμενο διαρκούς παρακολούθησεως.»⁸⁷ Ακολούθως, δέχθηκε ότι η διατήρηση δεδομένων για τους σκοπούς της ενδεχόμενης προσβάσεως σε αυτά από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, την οποία επιβάλλει η οδηγία

⁸⁷ Παρ.37 της Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Απριλίου 2014, Ιστοθεση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0293&from=EL>

2006/24, ανταποκρίνεται πράγματι σε σκοπό γενικού συμφέροντος⁸⁸ και προέβη σε εξέταση της αναλογικότητας της διαπιστούμενης επέμβασης. Περαιτέρω, η απόφαση κρίνει ότι αφενός η οδηγία 2006/24 αφορά εν γένει το σύνολο των προσώπων που κάνουν χρήση των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, χωρίς εντούτοις τα πρόσωπα, των οποίων τα δεδομένα διατηρούνται, να ευρίσκονται, έστω και εμμέσως, σε κατάσταση δυνάμενη να προκαλέσει ποινικές διώξεις. Συνεπώς, εφαρμόζεται ακόμη και σε πρόσωπα για τα οποία ουδεμία ένδειξη υφίσταται από την οποία θα μπορούσε να προκύψει ότι η συμπεριφορά τους μπορεί να συνδέεται, έστω και κατά τρόπο έμμεσο ή απομεμακρυσμένο, με σοβαρές παραβάσεις. Περαιτέρω, δεν προβλέπει καμία εξαίρεση, οπότε εφαρμόζεται ακόμη και σε πρόσωπα των οποίων οι επικοινωνίες εμπίπτουν, βάσει των κανόνων του εθνικού δικαίου, στο επαγγελματικό απόρρητο.⁸⁹ Επιπρόσθετα, μολονότι σκοπεί να συμβάλει στην καταπολέμηση της βαριάς εγκληματικότητας, η εν λόγω οδηγία δεν απαιτεί να υφίσταται σχέση μεταξύ των δεδομένων, των οποίων τη διατήρηση προβλέπει, και κάποιας απειλής για τη δημόσια ασφάλεια και, ιδίως, δεν περιορίζεται σε διατήρηση η οποία να αφορά είτε δεδομένα σχετικά με μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο και/ή μια συγκεκριμένη γεωγραφική ζώνη και/ή έναν κύκλο συγκεκριμένων προσώπων που θα μπορούσαν να είναι αναμειγμένοι, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, σε κάποια σοβαρή παράβαση είτε πρόσωπα που θα μπορούσαν, για άλλους λόγους, να συμβάλουν, μέσω της διατηρήσεως των δεδομένων που τους αφορούν, στην πρόληψη, τη διαπίστωση ή τη δίωξη σοβαρών παραβάσεων⁹⁰. Ακόμα, η οδηγία 2006/24 δεν προβλέπει κανένα αντικειμενικό κριτήριο δυνάμενο να οριοθετήσει την πρόσβαση των αρμόδιων εθνικών αρχών στα δεδομένα και στην εν συνεχεία χρήση τους⁹¹. Περαιτέρω, ως προς την πρόσβαση των αρμόδιων εθνικών αρχών στα δεδομένα και στην εν συνεχεία χρήση τους, η οδηγία 2006/24 δεν προβλέπει τις συναφείς ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις⁹². Συμπερασματικά η Οδηγία δεν προβλέπει σαφείς και ακριβείς κανόνες σχετικά με την έκταση της επεμβάσεως στα θεμελιώδη δικαιώματα που καθιερώνουν τα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη. Επιπλέον, δεν προβλέπονται επαρκείς εγγυήσεις για την ασφάλεια και την προστασία δεδομένων που διατηρούν οι πάροχοι,

⁸⁸ Παρ.44 της Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Απριλίου 2014, Ιστοθεση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0293&from=EL>

⁸⁹ Παρ.58 της Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Απριλίου 2014, Ιστοθεση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0293&from=EL>

⁹⁰ Παρ.59 της Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Απριλίου 2014, Ιστοθεση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0293&from=EL>

⁹¹ Παρ.60 της Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Απριλίου 2014, Ιστοθεση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0293&from=EL>

⁹² Παρ.61 της Απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Απριλίου 2014, Ιστοθεση: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0293&from=EL>

έναντι των κινδύνων καταχρήσεως και κατά κάθε αθέμιτης πρόσβασης και χρήσης τους. Βάσει όλων των ανωτέρω, η απόφαση καταλήγει: Η οδηγία 2006/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/EK, είναι ανίσχυρη.

Επιπλέον, εκτός από τα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, στην Πολωνία, οι διατάξεις της Οδηγίας έχουν προκαλέσει ανησυχίες σχετικά με το μεγάλο εύρος των περιπτώσεων στις οποίες η αστυνομία και άλλες υπηρεσίες μπορούν να ζητήσουν από τους διαχειριστές των δεδομένων να τους διαθέσουν τα δεδομένα των τηλεπικοινωνιών. Αυτό συμβαίνει διότι δεν υπάρχει έλεγχος στα αιτήματα που κατατίθενται από την αστυνομία και από άλλους φορείς, δεν έχουν θεσπίσει αποτελεσματικούς κανόνες για τη ρύθμιση της καταστροφής των δεδομένων και η έλλειψη παροχής εγγυήσεων οι οποίες θα μπορούσαν να προστατέψουν τους πολίτες από πιθανή κατάχρηση.⁹³

Τέλος, στην Ελλάδα εξακολουθεί να ισχύει ο Νόμος 3917/2011 και δεν μπορεί αυτόματα να κριθεί αντισυνταγματικός ή να τεθεί εκτός ισχύος. Εξάλλου, πρέπει να θεωρείται αναμενόμενο ότι η Επιτροπή θα παρουσιάσει νέο σχέδιο οδηγίας που θα λαμβάνει υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου και θα προβλέπει τις κατάλληλες εγγυήσεις για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Συμπεράσματα

Τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης οδηγήθηκαν όπως αναφέραμε στην υιοθέτηση ενός νομοθετικού πλαισίου αμφισβητούμενης συμβατότητας με τα θεμελιώδη έννομα αγαθά. Ένα πρώτο ζήτημα που ανακύπτει είναι εάν επιτρέπεται αυτή η αποθήκευση και διατήρηση δεδομένων ως περιορισμός του δικαιώματος

⁹³ Υπόθεση του Bogdan Wroblewski. Το 2013, ο κ. Wroblewski, τότε ως δημοσιογράφος για μία από της ημερήσιες εφημερίδες της Πολωνίας, κέρδισε μία υπόθεση κατά το Κεντρικό Γραφείο Καταπολέμησης της Διαφθοράς σχετικά με την προστασία των προσωπικών συμφερόντων των πολιτών. Το δικαστήριο αποφάσισε ότι το Γραφείο απέκτησε τα τηλεφωνικά αρχεία και άλλων δεδομένων τηλεπικοινωνίας του δημοσιογράφου παράνομα. Ιστοθεση: <http://www.liberties.eu/gr/news/human-rights>

σεβασμού της ιδιωτικής ζωής του ατόμου⁹⁴. Η μεγάλη σε έκταση καταγραφή και διατήρηση των εξωτερικών στοιχείων επικοινωνίας αποτελεί μία άνευ ορίων εισβολή στην ιδιωτική ζωή όλων των πολιτών, υπονομεύει την εμπιστευτικότητα των επικοινωνιών, αποτρέπει τους πολίτες από την ελεύθερη άσκηση των δικαιωμάτων τους και προσβάλλει βασικές αρχές της προστασίας προσωπικών δεδομένων. Άλλα δικαιώματα που προσβάλλει η εν λόγω Οδηγία είναι όπως προαναφέραμε, η προστασία προσωπικών δεδομένων (Άρθρο 9^A, παρ.1), το απόρρητο των επικοινωνιών (Άρθρο 19 παρ.1), την ελευθερία της πρόσβασης στην πληροφορία και της έκφρασης(Άρθρο 5^A και 14, παρ.1), την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας(Άρθρο 5 παρ. 1 Σύνταγμα 1975/86/01), την προστασία της τιμής και της ελευθερίας(Άρθρο 5, παρ.2.Σύνταγμα 1975/86/01).Η ενσωμάτωση της Οδηγίας στην Ελλάδα, βρίσκεται σε δυσαρμονία με το Σύνταγμα καθώς τίθεται με οξύ τρόπο το ζήτημα της προσβολής θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων της αυτά κυρίως που σχετίζονται με την ελευθερία και την εμπιστευτικότητα της επικοινωνίας και την ιδιωτικότητα των Ελλήνων πολιτών. Καλό θα ήταν να σημειωθεί ότι η προσβολή του ιδιωτικού βίου, του δικαιώματος του απορρήτου αλλά και του δικαιώματος για πληροφοριακή αυτοδιάθεση δε δικαιολογείται στη βάση της διερεύνησης και δίωξης μελλοντικών σοβαρών εγκλημάτων καθότι δεν υπάρχει αναλογικός χαρακτήρας επέμβασης στα οικεία θεμελιώδη δικαιώματα. Παρατηρούμε λοιπόν ότι η καταπολέμηση της τρομοκρατίας αποτελεί τον μοχλό της κράτους επιτήρησης και όχι της κράτους δικαίου όπου στο βωμό της δημόσιας ασφάλειας θυσιάζεται η κατοχύρωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για το λόγο αυτό, ενδείκνυται η επανεξέταση της Οδηγίας.

Στο άρθρο 5 της Οδηγίας, στην επεξεργασία των δεδομένων υπόκεινται όλοι οι πολίτες της ΕΕ αδιακρίτως. Με αυτόν τον τρόπο καθίστανται ύποπτοι συνολικά οι πολίτες με την αιτιολογία ότι σε περίπτωση τέλεσης μιας αξιόποινης πράξης πρέπει τα δεδομένα να παραμείνουν διαθέσιμα για την αποτελεσματική δίωξη της. Η χωρίς διάκριση και περιορισμό ως προς τα πρόσωπα, αποθήκευση των δεδομένων αυτών αποτελεί και υπέρβαση της αρχής της αναλογικότητας. Με την καθολική διατήρηση η ηλεκτρονική επικοινωνία των πολιτών βρίσκεται υπό καθεστώς παρακολούθησης, παντού και πάντα, χωρίς κανέναν ουσιαστικό λόγο παρά μόνο για την περίπτωση εξιχνίασης της σοβαρού εγκλήματος. Με τον τρόπο αυτό, θίγεται η ανθρώπινη

⁹⁴ Παραβίαση Άρθρου 7 του Χάρτη των θεμελιωδών Δικαιωμάτων και άρθρου 8§1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα Ανθρώπου.

αξιοπρέπεια αφού η εντιμότητα του βίου των πολιτών βρίσκεται υπό συνεχής αμφισβήτηση. Επιπλέον, ένα άλλο ζήτημα που τίγεται εδώ είναι ο βαθμός αδικαιολόγητης παρέμβασης στη ζωή των πολιτών από της αρχές καθότι οι διωκτικές αρχές μπορούν να καταφύγουν σε μεγάλης κλίμακας έρευνες για τον εντοπισμό ενόχων.⁹⁵

Ένα άλλο θέμα που απασχόλησε τις επιχειρήσεις αποτελεί η εναρμόνιση της υποχρεωτικής διατήρησης δεδομένων επικοινωνίας. Συγκεκριμένα, το είδος της επικοινωνίας, η έκταση των δεδομένων, το χρονικό διάστημα διατήρησης, το είδος των σοβαρών εγκλημάτων επιτρεπτής πρόσβασης στα διατηρούμενα δεδομένα, το επιθυμητό επίπεδο ασφάλειας αποτελούν παράγοντες αύξησης του κόστους των παρόχων. Επιπλέον, οι παραπάνω παράγοντες επηρεάζουν και το επίπεδο διασυννοριακής συμβατότητας των συστημάτων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διατήρηση των δεδομένων. Ο καθορισμός των υπόχρεων της διατήρησης δεδομένων καθώς και η αποζημίωσή τους σε συνάρτηση με το υπάρχον επίπεδο υποδομών που διαθέτουν για τους σκοπούς τους αποτελεί εθνική επιλογή του κάθε κράτους-μέλους και σίγουρα επηρεάζουν την πανευρωπαϊκή αγορά των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.⁹⁶

Αξίζει να αναφερθεί ότι η καθολική διατήρηση των δεδομένων επικοινωνίας δίνει την δυνατότητα καταγραφής και ανάλυσης (πόσο μάλλον επεξεργασίας) της ηλεκτρονικής συμπεριφοράς και συνηθειών των χρηστών-συνδρομητών για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η ανάλυση αυτή «ευρείας κλίμακας» μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την ποσότητα και ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρονται από της επιχειρήσεις τηλεπικοινωνιών. Αυτό συμβαίνει γιατί οι επιχειρήσεις μέσω εξειδικευμένων τμημάτων έρευνας μπορούν να επεξεργαστούν τα στοιχεία και να εξάγουν συμπεράσματα ίσως και να κατηγοριοποιήσουν της πελάτες της , μέσω διάφορων εργαλείων που αποδίνουν σε μία επιχείρηση «γνώση» όχι μόνο για της υπηρεσίες της αλλά και για το κέρδος της.

Η παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας αποτελεί ίσως το ισχυρότερο επιχείρημα νομικής αμφισβήτησης της Οδηγίας αφού η Οδηγία δεν έχει ακόμη

⁹⁵ Μήτρου, Λ. (2005), « Προστασία Προσωπικών Δεδομένων και Ασφάλεια», Συμβολή για τον Τιμητικό Τόμο του Νομικού Συμβουλίου το Κράτους, 2006. Κράτους (επεξεργασμένη μορφή εισήγησης που παρουσιάστηκε στην κοινή εκδήλωση των DAAD, Alexander von Humboldt και της Γερμανικής Πρεσβείας με θέμα «Προστασία προσωπικών δεδομένων στην εποχή καταπολέμησης της τρομοκρατίας», Αθήνα, 5.12.2005, σελ 23

⁹⁶ Το επιπρόσθετο κόστος της διατήρησης δεδομένων αφορά το κόστος αποθήκευσης, το κόστος ανάκτησης και μεταφοράς ανά αίτημα πρόσβασης και το κόστος διαφύλαξης/ασφάλειας των δεδομένων. Οι επιλογές του κάθε κράτους-μέλους ξεχωριστά επηρεάζουν τα παραπάνω κόστη. SEC (2005) 1131,21.9.2005, Βρυξέλλες EXTENDED IMPACT ASSESSMENT Πρόταση για μία Οδηγία για την διατήρηση δεδομένων που υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή δημόσιων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/EK, Ιστοθεση: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com\(2005\)0438_/com_com\(2005\)0438_el.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/com/com_com(2005)0438_/com_com(2005)0438_el.pdf)

αποδειξεί την αποτελεσματικότητα της θέσπισής της στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος.

Ωστόσο, ο πειρασμός της κρατικής εξουσίας να διευρύνει τον έλεγχο επί των πολιτών του οδηγεί σε φαινόμενα διαφθοράς και κατάχρησης εξουσίας. Αυτό διότι οι τεράστιες βάσεις δεδομένων της διατήρησης αποτελούν μία πολύτιμη τράπεζα προσωπικών δεδομένων που επαυξάνει το κίνητρο για εκμετάλλευση αυτών. Επιπλέον η επιθυμία των επιχειρήσεων για εμπορική εκμετάλλευση των διατηρούμενων δεδομένων καθώς και η ανταλλαγή των δεδομένων από τη μεριά των καταναλωτών χωρίς ιδιαίτερη σκέψη και αγνοώντας της κινδύνους αποτελούν ένα ακόμη βήμα στην επανεξέταση της Οδηγίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 της οδηγίας, πρόσβαση στα διατηρούμενα δεδομένα έχουν μόνο οι αρμόδιες εθνικές αρχές σε ειδικές περιπτώσεις και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, χωρίς να αναφέρεται ρητώς οι ανωτέρω ειδικές περιπτώσεις. Επιπλέον, η Οδηγία δεν αναφέρεται στην πρόληψη τέλεσης εγκληματικών πράξεων. Εξαιρετικά προβληματική εμφανίζεται η έλλειψη ρητού προσδιορισμού της έννοιας του σοβαρού εγκλήματος, η οποία αφήνεται ως κληρονομιά στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών. Κάθε πρόσωπο έχει τη δυνατότητα πρόσβασης στα δεδομένα που έχουν τύχει επεξεργασίας σύμφωνα με το δικαίωμα πληροφοριακής αυτοδιάθεσης. Κάτι τέτοιο δε φαίνεται να το πρόβλεψε ο ευρωπαϊκός νομοθέτης στο κείμενο της Οδηγίας. Επιπροσθέτως, δεν ορίζεται πότε θα καταστραφούν τα δεδομένα τα οποία όχι απλώς αποθηκευτήκαν αλλά και στα οποία αποκτήθηκε πρόσβαση⁹⁷.

Τέλος, για να αποφευχθούν δυσμενείς επιπτώσεις της Οδηγίας ο Έλληνας Νομοθέτης θα πρέπει να εξαντλήσει την διακριτική του ευχέρεια: α) επιλέγοντας το κατάλληλο χρονικό διάστημα διατήρησης των δεδομένων, β) επιφέροντας βελτιώσεις και τροποποιήσεις ως προς τον κατάλογο των σοβαρών ποινικών αδικημάτων και γ) επιλέγοντας της τεχνικές δικλείδες ασφαλείας και προστασίας των διατηρούμενων δεδομένων από μη εξουσιοδοτημένες προσβάσεις.

Εν κατακλείδι, είναι προφανές ότι οι αρχές επιβολής του Νόμου στην ΕΕ έχουν την ευθύνη για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας με τη χρήση όλων των μέσων. Ωστόσο, τα κράτη-μέλη πρέπει να σέβονται και να είναι πιστά της αξίες που εδραίωσε η ΕΕ.

⁹⁷ Στο άρθρο 7 δ' της Οδηγίας 2006/24/EK προβλέπεται μόνο ότι τα αποθηκευμένα δεδομένα καταστρέφονται στο τέλος του χρονικού διαστήματος διατήρησης τους.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Όσον αφορά την καταλληλότητα της Οδηγίας, η Ομάδα Εργασίας 29 πρότεινε εναλλακτικούς λιγότερο παρεμβατικούς τρόπους αξιοποίησης των δεδομένων επικοινωνίας, όπως είναι η μέθοδος της «ταχείας ψύξης» των δεδομένων (quick freeze procedure). Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή εάν οι αστυνομικές αρχές έχουν εντοπίσει έναν ύποπτο τελέσεως ενός εγκλήματος μπορούν να ζητήσουν την «φύλαξη» των δεδομένων επικοινωνίας του (data preservation) από τους παρόχους των υπηρεσιών επικοινωνίας μέχρι να συγκεντρώσουν επαρκή και πρόσθετα στοιχεία για την έκδοση δικαστικού εντάλματος που θα τους επιτρέψει να αποκτήσουν πρόσβαση στα δεδομένα. Με την παραπάνω διαδικασία αποφεύγεται η συστηματική και αδιάκριτη διατήρηση δεδομένων επικοινωνίας και άρα η μαζική παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή, ενώ ελαχιστοποιείται η επιβάρυνση των παρόχων ηλεκτρονικών υπηρεσιών επικοινωνίας με την αποθήκευση τεράστιας ποσότητας δεδομένων ελαχιστοποιείται. Με αυτό το μέτρο αποφεύγεται η καθολική προληπτική διατήρηση δεδομένων και δεν θίγεται η αρχή της αναλογικότητας. Το βασικό μειονέκτημα της μεθόδου της είναι ότι δεν μπορούν να εντοπιστούν πρόσωπα αναμειγμένα σε τρομοκρατικές πράξεις ή άλλα σοβαρά αδικήματα για τα οποία δεν υπάρχουν υπόνοιες εγκληματικής δραστηριότητας.⁹⁸

Σε συνέχεια των παραπάνω συμπερασμάτων παρατίθενται οι εξής προτάσεις οι οποίες είναι συμβατές με τις διατάξεις της Οδηγίας 2006/24/EK και συνάδουν με το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο:

1. Αποκλεισμός των παρόχων από την επεξεργασία των δεδομένων που τηρούνται για λόγους δημόσιας τάξης και για δευτερεύοντες σκοπούς . Σε περίπτωση παράνομης επεξεργασίας των ,καθιέρωση πλαισίου κυρώσεων.
2. Μείωση των κατηγοριών δεδομένων προς διατήρηση αυτών.

⁹⁸ Γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων όσον αφορά την πρόταση για μια οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διατήρηση των δεδομένων τα οποία υποβλήθηκαν σε επεξεργασία σχετική με την παροχή δημόσιων υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/EK [COM(2005) 438 τελικό], Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε
Ιστοθεση: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/shared/Documents/Consultation/Opinions/2005/05-09-26_data_retention_EL.pdf, Σημείο 20.

3. Προσδιορισμός καταλόγου που να περιέχει τα «ιδιαίτερα σοβαρά ποινικά αδικήματα» σε συσχέτιση με το ελληνικό νομικό πλαίσιο καθώς και με το Σύνταγμα.
4. Προσδιορισμός Καταλόγου των διορισμένων αρχών επιβολής του Νόμου με δικαίωμα πρόσβασης και επεξεργασίας των διατηρούμενων δεδομένων. Σε περίπτωση κατάχρησης εξουσίας ή διαφθοράς που αφορά την παράνομη επεξεργασία αυτών, πρόβλεψη κυρώσεων.
5. Μεγαλύτερη εναρμόνιση και ενδεχόμενη μείωση, των χρονικών διαστημάτων υποχρεωτικής διατήρησης δεδομένων, που δεν θα πρέπει να είναι μεγαλύτερα του αναγκαίου.
6. Λεπτομερής προσδιορισμός των υπόχρεων της διατήρησης ανά είδος επικοινωνίας και μέγεθος παρόχου.
7. Μη άντληση δεδομένων για την ψηφιακή ζωή πολιτών που δεν είναι ύποπτοι από τις Αρχές.
8. Έλεγχος από της δικαστικές αρχές στη πρόσβαση αλλά και επεξεργασία δεδομένων από τις Αρχές επιβολής του Νόμου.
9. Διαχωρισμός των πληροφοριακών συστημάτων αποθήκευσης για σκοπούς δημόσιας τάξης από αυτών για επιχειρηματικούς σκοπούς.
10. Υιοθέτηση προδιαγραφών και μέτρων ασφαλείας των παρόχων σε συνάρτηση με τις απαιτήσεις της Οδηγίας ιδίως της ενίσχυση της ακεραιότητας και εμπιστευτικότητας.
11. Προσδιορισμός τρόπου αποζημίωσης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων προκειμένου να διαθέτουν συστήματα αποθήκευσης δεδομένων με τις απαιτούμενες προδιαγραφές.
12. Θεσμοθέτηση της αρχής του φιλικού για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σχεδιασμού προϊόντων και υπηρεσιών καθώς και διαδικασιών επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων(privacy by design)⁹⁹.

⁹⁹ Η υλοποίηση της αρχής αυτής σημαίνει την έμπρακτη ελαχιστοποίηση και διασφάλιση της ποιότητας των προσ.δεδομένων που τυγχάνουν επεξεργασίας καθώς και την ανάπτυξη τεχνικών μέσων για την ενημέρωση, την πρόσβαση και την εναντίωση των υποκειμένων των δεδομένων στην επεξεργασία που τους αφορά. Τεχνολογίες ενίσχυσης της ιδιωτικότητας και η ύπαρξη

13. Τροποποίηση του άρθρου 4 του Ν. 3917/2011, ούτως ώστε να περιλαμβάνονται προβλέψεις πέρα των ουσιαστικών και διαδικαστικών προϋποθέσεων πρόσβασης και εν συνεχεία χρήσης των διατηρούμενων δεδομένων.
14. Περαιτέρω προάσπιση των επικοινωνιών που προστατεύονται από το επαγγελματικό απόρρητο.
15. Η διάρκεια διατήρησης των δεδομένων θα πρέπει να συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας, ενώ θα πρέπει να επιτυγχάνει και τον επιδιωκόμενο σκοπό. Ζήτημα τίθεται αναφορικά και με το ζήτημα της οριστικής καταστροφής των δεδομένων μετά το πέρας της διάρκειας διατήρησής τους, όπου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν θεμελιώδεις εγγυήσεις και ελευθερίες.

Την 25-01-2012,¹⁰⁰ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε προτείνει τη μεταρρύθμιση της προστασίας των δεδομένων στην ΕΕ για να μπορέσει η Ευρώπη να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της ψηφιακής εποχής. Την 24-06-2015, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις συναπόφασης σχετικά με τον προτεινόμενο γενικό κανονισμό για την προστασία δεδομένων, διαδικασία γνωστή ως άτυπος «τριμερής διάλογος»¹⁰¹.

Τα τρία θεσμικά όργανα έχουν δεσμευτεί να εξετάσουν τον γενικό κανονισμό για την προστασία των δεδομένων, η οποία περιλαμβάνει την προτεινόμενη οδηγία σχετικά με τις δραστηριότητες των αστυνομικών και δικαστικών αρχών. Την 15-12-2015 επιτεύχθηκε συμφωνία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο, μετά από τις τελικές διαπραγματεύσεις ανάμεσα στα τρία προαναφερόμενα θεσμικά όργανα. Η μεταρρύθμιση περιλαμβάνει δύο νομοθετικά μέτρα:

Α)Ο γενικός κανονισμός για την προστασία των δεδομένων θα επιτρέπεται στα φυσικά πρόσωπα να ελέγχουν καλύτερα τα προσωπικά τους δεδομένα.

Β)Η οδηγία για την προστασία των δεδομένων στους τομείς της αστυνομίας και της ποινικής δικαιοσύνης θα εγγυάται ότι τα δεδομένα των θυμάτων, των μαρτύρων

τεχνολογικών προτύπων σχεδιασμού των συστημάτων θα πρέπει να αναπτυχθούν. Για παράδειγμα ο χρήστης θα πρέπει με ηλεκτρονικά μέσα να μπορεί να ενημερώνεται για τον σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας. Οι εφαρμογές θα πρέπει να σχεδιάζονται έτσι ώστε να ελαχιστοποιούν τους κινδύνους, π.χ βιομετρικά δεδομένα να αποθηκεύονται μόνο σε κάρτες που κατέχουν τα ίδια τα υποκείμενα δεδομένων, οι κάμερες για την παρακολούθηση της οδικής κυκλοφορίας και των ΜΜΕ να μην προβάλλουν πρόσωπα και πινακίδες οχημάτων, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων.

¹⁰⁰ Δελτίου Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Η Επιτροπή προτείνει τη σφαιρική μεταρρύθμιση των κανόνων περί προστασίας δεδομένων με σκοπό την αύξηση του ελέγχου που οι χρήστες ασκούν επί των δεδομένων τους και τη μείωση των εξόδων για τις επιχειρήσεις, Βρυξέλλες, 25-01-2012, Ιστοθεση: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-46_el.htm

¹⁰¹ Γνωμοδότηση 3/2015, Η μεγάλη ευκαιρία της Ευρώπης, Συστάσεις του ΕΕΠΔ σχετικά με τις επιλογές της ΕΕ για τη μεταρρύθμιση της προστασίας δεδομένων, 28.07.2015, Ιστοθεση: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2015/15-07-27_GDPR_Recommendations_EL.pdf

καθώς και των υπόπτων για αξιόποινες πράξεις θα προστατεύονται δεόντως κατά την ποινική έρευνα ή την επιβολή των σχετικών μέτρων. Παράλληλα, η θέσπιση μιας πιο εναρμονισμένης νομοθεσίας θα διευκολύνει τη διασυνοριακή συνεργασία ανάμεσα της αστυνομικές αρχές ή της αρμόδιες αρχές άσκησης ποινικής δίωξης για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας σε όλη την Ευρώπη. Η μεταρρύθμιση αυτή είναι σημαντική καθότι επιτυγχάνεται καλύτερη συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του Νόμου και καλύτερη προστασία των δεδομένων των πολιτών. Συγκεκριμένα, με την νέα οδηγία για την προστασία των δεδομένων, που απευθύνεται στις αστυνομικές αρχές και στις αρχές ποινικής δικαιοσύνης, οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών-μελών της ΕΕ θα μπορούν να ανταλλάσσουν της πληροφορίες που είναι αναγκαίες για τις έρευνες κατά τρόπο πιο αποτελεσματικό και αποδοτικό, γεγονός που θα βελτιώσει τη συνεργασία κατά της τρομοκρατίας και άλλων σοβαρών μορφών εγκληματικότητας στην Ευρώπη. Επιπλέον η νέα Οδηγία συνάδει με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Τα προσωπικά δεδομένα των φυσικών προσώπων θα προστατεύονται καλύτερα όταν θα υποβάλλονται σε επεξεργασία για σκοπούς επιβολής του νόμου, καθώς και στο πλαίσιο της πρόληψης της εγκληματικότητας. Θα προστατεύονται όλοι, είτε είναι θύματα είτε εγκληματίες είτε μάρτυρες. Όλη η επεξεργασία δεδομένων στην Ένωση για λόγους επιβολής του νόμου πρέπει να γίνεται με βάση της αρχές της αναγκαιότητας, της αναλογικότητας και της νομιμότητας, με κατάλληλες εγγυήσεις για τα πρόσωπα αυτά. Η εποπτεία εξασφαλίζεται από ανεξάρτητες εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων και πρέπει να παρέχονται αποτελεσματικά ένδικα μέσα.

Μετά την πολιτική συμφωνία που επετεύχθη στο πλαίσιο τριμερούς διαλόγου, τα τελικά κείμενα θα εγκριθούν επίσημα από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο στις αρχές του 2016.¹⁰²

Στην Ελλάδα, ορίστηκε την 21.7.2014 να συσταθεί και να συγκροτηθεί ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή με αντικείμενο: α) την κατάργηση ή τροποποίηση της κείμενης εθνικής νομοθεσίας υπό το πρίσμα της από 8 Απριλίου 2014 Απόφασης του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί των υποθέσεων C-293/12 και C-594/12 αναφορικά με την Οδηγία 2006/24/EK « Για την διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή

¹⁰² Δελτίο Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Προστασία των δεδομένων στην ΕΕ: η συμφωνία για την μεταρρύθμιση που πρότεινε η Επιτροπή θα τονώσει την ψηφιακή ενιαία αγορά, Βρυξέλλες, 15-12-2015

διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ και β) την πρόταση περαιτέρω νομοθετικών ρυθμίσεων με την υποβολή σχεδίου νόμου, την κατάρτιση της σχετικής αιτιολογικής έκθεσης και τη συμπλήρωση της Έκθεσης Αξιολόγησης Συνεπειών Ρυθμίσεων.¹⁰³

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΜΗΤΡΟΥ ΛΙΛΙΑΝ (2005) ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ, ΣΥΜΒΟΛΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΙΜΗΤΙΚΟ ΤΟΜΟ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
2. ΜΗΤΡΟΥ ΛΙΛΙΑΝ (2006), Η ΝΕΑ ΟΔΗΓΙΑ 2002/58/ΕΚ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ, ΔΙΜΜΕ 3/20046-ΕΤΟΣ1ο
3. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ Β & ΤΑΛΙΔΟΥ Ζ (2006), Η ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΣΚΟΠΟΥΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ, ΔΙΜΜΕ,2/2006 ΕΤΟΣ 3^ο
4. BIGNAMI F. (2007), PROTECTING PRIVACY AGAINST THE POLICE IN THE EUROPEAN UNION: The Data Retention Directive
5. RINGLAND- SHIDLER JL Com. & Tech., 2009, THW EUROPEAN UNION'S DATA RETENTION DIRECTIVE AND THE UNITED STATES'S DATA PRESERVATION LAWS: Finding the Better Model,
6. ΑΚΡΙΒΟΠΟΥΛΟΥ Χ.Μ, ΔΙΑΛΕΞΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΕΙΔΑΔ-28.03.2011, Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΗΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΕ:ΜΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ

¹⁰³ Φ.Ε.Κ τ.Β' Αρ. Φύλλου 1963/21.7.2014.

NΟΜΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΔΕΚ

7. MITROU LILIAN (2007), COMMUNICATIONS DATA RETENTION: A Pandora's Box for Rights and Liberties, Chapter 20,
8. BART CUSTERS, (2008), TAPPING AND DATA RETENTION IN ULTRAFAST COMMUNICATION NETWORKS, VoL 3, Issue 2, Journal Of International Commercial Law and Technology,
9. G.STAMPFEL, W.N. GANSTERER, M. Ilger, Implications of the EU Data Retention Directive 2006/24/EC.
10. TAYLOR M, 2006, The EU Data retention Directive, ELSEVIER, Computer Law and Security Report 22
11. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ, ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, 2^η ΕΚΔΟΣΗ, 2002, ΣΕΛ. 213
12. ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ, ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΑΤΟΜΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ Α', 1991, ΣΕΛ. 350
13. ΤΣΑΚΥΡΑΚΗΣ, ΤΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ΑΠΟΛΥΤΑ ΑΠΑΡΑΒΙΑΣΤΟ Ή ΕΥΧΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΜΗΣ ΤΑΞΗΣ;, ΝοΒ 41 (1993), ΣΕΛ. 997
14. Π. ΤΣΙΡΗ, Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ 2002, ΣΕΛ 85
«Ατομικό δικαίωμα σημαίνει ότι θεμελιώνεται υποχρέωση του προσώπου έναντι του οποίου προτάσσεται ώστε εκείνο να απέχει από προσβολές του δικαιώματος...»
15. Ι. ΙΓΓΛΕΖΑΚΗΣ, ΕΥΑΙΣΘΗΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ Η ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ, ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ 2004, ΣΕΛ. 177 επ.
16. ΛΥΝΤΕΡΗ, Η ΑΡΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΩΣ ΜΕΣΟ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ. ΜΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ Ν. 2225/1994, ΠοινΧρ ΜΕ, ΣΕΛ. 124
17. ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΠΟΤΗ, ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ
18. BART CUSTERS, TAPPING AN DATA RETENTION IN ULTRAFAST COMMUNICATION NETWORKS, VOL.3, ISSUE 2 (2008), JOURNAL OF INTERNATIONAL COMMERCIAL LAW AND TECHNOLOGY
19. G.STAMPFEL, W.N.GANSTERER, M.ILGER, IMPLICATIONS OF THE EU

DATA RETENTION DIRECTIVE 2006/24/EC

20. STEVEN R. SALBU, THE EUROPEAN UNION DATA PRIVACY DIRECTIVE AND INTERNATIONAL RELATIONS, WILLIAM DAVIDSON WORKING PAPER NUMBER 418, 2001.
21. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΣ, ΤΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΒΑΣΑΝΟ ΤΟ ΔΕΕ, 2014.

ΠΗΓΕΣ

1. Ελληνικό Σύνταγμα 1975/86/01
2. Οδηγία 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24^{ης} Οκτωβρίου 1995 «για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών». Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 281 της 23/11/1995
3. Οδηγία 97/66/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15^{ης} Δεκεμβρίου 1997 «περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα» Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, L 201/37, 31.07.2002
4. Οδηγία 2002/58/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12^{ης} Ιουλίου 2002, “σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών” (οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής της ηλεκτρονικές επικοινωνίες), Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, L 201/37, 31.07.2002
5. Οδηγία 2006/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15^{ης} Μαρτίου 2006, “για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/EK”, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 105/54, 13.4.2006
6. Ευρωπαϊκή Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης “σχετικά με την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων”, Στρασβούργο, 28.1.1981.
7. Απόφαση του Δικαστηρίου, 08.04.2014, «Ηλεκτρονικές επικοινωνίες — Οδηγία

2006/24/EK — Διαθέσιμες στο κοινό υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών — Διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία στο πλαίσιο της παροχής τέτοιων υπηρεσιών — Κύρος — Άρθρα 7, 8 και 11 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

8. Commission of the European Communities, Commision Staff Working Document, Brussels, 21.9.2005, SEC(2005) 1131, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the retention of data processed in connection with the provision of public electronic communication services and amending Directive 2002/58/EC

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ ΔΕΕ, ΑΡΙΘ. 54/14, ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ, 8-04-2014, ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΚΔΙΚΑΘΕΙΣΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ C-293/12 ΚΑΙ C-594/12
2. ΓΝΩΜΗ 1/2008 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΣ ΜΗΧΑΝΕΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ, 4-4-2008, 0073/EL WP 148
3. ΓΝΩΜΗ 4/2005 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΥΠΟΒΑΛΛΟΝΤΑΙ ΣΕ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2002/58/EK (COM (2005) 438 ΤΕΛΙΚΟ ΤΗΣ 21.09.2005), 21-10-2005 1868/05/EL, WP113.

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

1. http://www.bverfg.de/entscheidungen/rs20100302_1bvr025608.html
2. <http://www.vorratsdatenspeicherung.de/content/view/370/79/lang,en/>
3. <http://www.ethemis.gr/wp-content/uploads/2010/03/gnomodwtisi-9.pdf>
4. <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=9ea7d2dc30dd12d59845979f4320b235d7424be7fdde.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuPbxr0?text=&docid=150642&pageIndex=0&doclang=el&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=20708>
5. <http://www.slidilove.cz/english/czech-parliament-close-data-retention-directive>

6. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2005-0365&language=EL&mode=XML#title3>
7. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=IM-PRESS&reference=20051215IPR03785&format=XML&language=EL>
8. https://dln.gr/2014/04/11/data_retention/
9. <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/ollandiko-dikastirio-akyronei-nomo-peri-diatirisis-dedomenon>
10. http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-15-5654_en.htm
11. http://lawandtech.eu/sectors/confidentiality_of_communications/
12. <http://lawandtech.eu/2014/09/02/confidentiality-of-communications/>
13. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0293&from=EL>
14. <http://informaticslaw.blogspot.gr/2014/11/200624.html>
15. <http://tech.in.gr/analysis/article/?aid=1231309786>
16. <http://www.liberties.eu/gr/news/human-rights>
17. <http://blogs.informatica.com/perspectives/2012/04/25/data-retention-requirement-in-financial-services-what-are-they-why-is-it-so-hard/>
18. <http://www.ethemis.gr/wp-content/uploads/2010/03/gnomodwtisi-9.pdf>
19. <https://curia.gr/sintomi-nomiki-proseggisi-tis-arsis-tou-aporritou-epikoinonion/>
20. http://www.itsecuritypro.gr/contents_article.php?id=24&catid=6
21. <https://www.lawspot.gr/etiketes/diatirisi-dedomenon>
22. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/police-cooperation/data-retention/docs/statistics_on_requests_for_data_under_the_data_retention_directive_en.pdf
23. <http://www.infolaw.gr/articles.asp?ArticleID=578>
24. <https://greeklawyer.wordpress.com/category/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%B4%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CF%89%CE%BD/>
25. http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_5.12.8.pdf
26. http://www.cep.eu/Analysen_KOM/KOM_2011_225_Vorratsdatenspeicherung/cepPolicyBrief_KOM_2011_225_Data_Retention.pdf
27. <http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2304&context=facu>

lty_scholarship

28. <http://elawyer.blogspot.gr/search/label/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B7%20%CE%B4%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CF%89%CE%BD>
29. http://elawyer.blogspot.gr/2005/09/blog-post_112783503057822417.html
30. https://www.epic.org/privacy/intl/data_retention.html
31. http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ELL.pdf
32. https://www.eerstekamer.nl/eu/documenteu/opinion_113/2005_opinion_113_2005_on_the/f=/vjm1invkcfvl.pdf
33. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rapports/2005/0365/amendements/P6_AMA\(2005\)0365\(071-081\)_EL.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rapports/2005/0365/amendements/P6_AMA(2005)0365(071-081)_EL.pdf)
34. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005PC0438&from=EL>
35. http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2006/wp119_el.pdf
36. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-484_el.htm
37. http://elawyer.blogspot.gr/2006/01/blog-post_113865140862238842.html
38. http://lawandtech.eu/sectors/confidentiality_of_communications/
39. http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2007/wp136_el.pdf
40. file:///C:/Users/tina/Downloads/IP-15-6321_EL.pdf